FAZE ȘI EMFAZE

www.editturatracusarte.ro
Editura Tracus Arte
București, str. Sava Henția, nr. 2, sector 1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BĂDIȚA, DUMITRU
Faze și emfaze / Dumitru Bădița**.**
București : Tracus Arte, 2011
ISBN 978-606-8361-17-8

Dumitru Bădița

FAZE ȘI EMFAZE

2011

soției mele, Daniela,
fiicei mele, Maria Cristina
şi fiului meu, Teodor Nicolae

O bună parte dintre textele publicate în acest volum a fost postată, în perioada 2008-2011, pe siteul **subiectiv.ro.**

PASAJUL PIETONAL

Mi-a părut rău de fata în sandale albastre, mini roz, tricou tot roz cu glugă și sub braț tom gros, de anticariat, copertă neagră și titlu aurit „BRANCOVEANU XD", când s-a lovit cu piciorul de baza schelei metalice instalate pentru reabilitarea termică a blocului, chiar o durea și prietenul ei nu s-a aplecat să îi maseze glezna.

Așteptam la semafor în Romană, când o aud pe o femeie către un băiat, cel mai probabil nepotul ei: „*Călătoriile te fac mai deștept, numai dacă ai dinainte ceva în cap. Dacă ești prost, poți să umbli tot pământul, că tot așa rămâi*"

Am conversat cu recepționera unui hotel din Brăila despre cuvinte care își dublează pluralul, m-a asigurat că își va procura ediția veche a Dicționarului Academiei după ce i-am spus că „*succesuri*" e acolo formă acceptată, apoi am vorbit despre cum s-au schimbat vremurile din comunism până acum, iar la finalul turei un tip cu cercel în sprânceana stângă a condus-o spre casă.

Sufletul e aburul ceaiului de zmeură într-o dimineață ploioasă: inspir, sorb și mă însuflețesc.

Caut o tânără fotograf care să fi pozat norul în formă de iepure, vizibil de pe terasa unui bloc din Victoriei, pe undeva pe deasupra cartierului Floreasca, pe la ora 18 și 10 minute, chiar înainte să înceapă furtuna.

Sunt un cititor ușor de sugestionat și de asta nu-l mai citesc pe Charles Bukowski: aproape în fiecare pagină bea și se acuplează și mă tem să nu ajung un bețivan frustrat erotic, fiindcă sticla cu vin din frigider nu a învățat încă să refuze.

Mircea Ivănescu: „*orișicâtuși de puțin contează enorm / elefanții când dorm.*" E aproape miezul nopții și elefanții de la etajul superior încă nu s-au culcat.

Prefer să ascult banalitățile unei persoane pe care o plac, decât revelațiile unor indivizi antipatici.

Ultima aventură nupțială din București: mirele a dispărut spre dimineață cu plasa cu bani, iar mireasa, după câteva zile, l-a sedus pe cameramanul care le filmase nunta.

Un câine m-a lătrat ca pe un gunoier. Aș fi vrut să-mi poată explica destul de convingător ce e în capul lui de mă latră așa.

Bătrâna le arunca mâncare, dar ei îmi păreau dezinteresați de oasele și zgârciurile înșirate pe trotuar. Cred că mă pândeau să scot mai repede banii ăia din bancomat.

Urcă-te într-un tramvai aglomerat și urlă că omul e cea mai ticăloasă creatură și nimeni nu o să aibă treabă cu tine, dar dacă scandezi împotriva oricărui club de fotbal, cu siguranță se vor găsi câțiva să te linșeze.

Câteva eleve de școală generală chicoteau într-un părculeț aproape de Piața Amzei și un bătrân cu gura știrbă și haine ponosite s-a apropiat și le-a zis: „*greșeala voastră e că toate sunteți frumoase și nu aveți printre voi nicio urâtă*." Fetele s-au uitat cu candoare și una i-a răspuns: „*nu înțelegem*". Moșul a repetat complimentul lui senil și ele s-au prefăcut că înțeleg.

Obișnuiesc să mă plimb când vorbesc la telefon, nu stau locului nici în casă, dar nu aspir la coregrafia unui tip în metrou: vorbea și făcea pași încoace și încolo prin vagon, se clătina ca pe schiuri în timp ce trenul lua viteză, el continua să vorbească în mișcare, abia ținându-și echilibrul. După ce a terminat, și-a băgat telefonul în buzunar, apoi s-a prins cu mâna dreaptă de o bară.

Stomatologul meu nu e pers

Ajung uneori să vorbesc despre lucruri inactuale pentru mine și cam pentru toată lumea.
M-am întâlnit în metrou cu un coleg de serviciu. Mergeam amândoi la Obor. Eu la stomatolog, el la cumpărături. M-a întrebat dacă la dentistul arab. A continuat: *„de fapt e iranian, nu se consideră arab, ci pers*!" Am evocat marea familie a popoarelor indo-europene, suprapunerea lor prin invazie peste vechile populații neolitice. În lentul tangaj al trenului subteran, am reprodus arhicunoscuta distincție dintre civilizația agrară a neoliticului și civilizația pastoral-războinică a epocilor bronzului și fierului. În înghesuiala dintre Piața Victoriei și Ștefan cel Mare, am vorbit despre străvechii olari și metalurgi. Cum au ajuns oamenii la ceramică și la plug, cum au ajuns mai târziu să topească metalele? I-am pomenit pe eroii civilizatori. Îi găsim prin toate mitologiile. Au venit cumva din spațiul cosmic? Colegul meu a spus ceva despre un desen rupestru cu o figură asemănătoare unui cosmonaut. În Vechiul Testament e un verset despre fii lui Dumnezeu cărora le-au plăcut fiicele oamenilor și s-au împreunat cu ele și a rezultat o seminție de uriași. Am traversat rapid câteva epoci, am staționat în Evul Mediu despre care colegul meu nu avea o părere prea bună, fiindcă atunci Biserica a frânat progresul științific și tehnic. I-am amintit de bibliotecile mânăstirilor unde s-au păstrat manuscrise cu informații științifice. Trenul a oprit la Obor. Ne-am strâns mâna, el s-a dus la magazin, eu la cabinet. Stomatologul meu nu e nici pers, nici arab, e o femeie gravidă în luna a 8 a.

Înainte să urc în munți unde înfloriseră narcisele, am intrat într-un magazin să-mi cumpăr suc și biscuiți. Fata care vindea mi-a spus să-i aduc câteva flori. Am luat-o în serios și i-am cules. Când am revenit de pe versanți, i-am dat buchetul: pentru asta a încasat-o de la logodnicul ei. Zilele trecute am cumpărat dintr-un alt magazin câteva plase să culeg mere. Fata m-a rugat să-i aduc câteva fructe. I-am oferit o plasă plină. A doua zi era veselă și m-am gândit că totuși poate nu pățise nimic.

Dermatologul mi-a prescris rapid antibioticul pentru umflătura cauzată la gleznă de păianjen, apoi mi-a studiat cu fascinație alunița de pe obrazul drept, m-a acuzat că o traumatizez în timpul bărbieritului și în cele din urmă a reușit să mă înfricoșeze, încât i-aș fi lăsat-o bucuros în cabinet, să o păstreze și să o îngrijească el până la adânci bătrâneți.

Mi-am ascultat corpul și nu mi-a cerut să-i ofer ceva: nici mâncare, nici de băut, nici să-l plimb sau să-l bag sub duș, nici să-l angajez în vreo faptă erotică. Numai atât vroia de la mine: să-l las să zacă întins pe canapea ca să se bucure cu fiecare respirație că pur și simplu există.

Sursa depresiilor nu e în primul rând de natură sexuală, ci socială, apoi somatică și abia de pe locul trei acționează frustrările libidinale. Trec poate săptămâni fără să dăm din fund și asta ne marchează psihic mai puțin decât o avarie pe plan profesional sau decât o boală nu tocmai ușor de vindecat.

Și femeile, și bărbații sunt în egală măsură deplorabili.

Am fost la biserică, la liturghie, și o tânără coristă s-a uitat la mine tot timpul. Nu scăpăm nicăieri de obsesia de a fi într-o relație.

E splendid cum spune Borges într-un eseu despre Dante: „*A te îndrăgosti înseamnă a-ți creea o religie al cărei zeu e supus greșelii.*" Aș adăuga numai atât: că pe zeul acela l-am vrea în final supus nouă înșine.

Anii au venit și s-au topit

Mă așezasem pe o bancă în parcul „Nicolae Iorga” și probabil părea din afară că mă uit la statuia lui Nichita Stănescu, dar eu mă uitam mult mai departe, la niște nori luminați, fascinat de frumusețea acelui haos de vapori și fotoni. Un bătrân în costum verde închis s-a așezat lângă mine, deși în jur erau câteva bănci libere. Mi-am amintit că prin anii 90, când venisem în București să fac practică la o agenție de presă patronată de un poet, stăteam pe o bancă în Piața Unirii și s-a pus lângă mine un tip de vreo 50 care m-a rugat să îi spun ce rezultate cred eu că vor fi la finalul meciurilor de fotbal din Italia. Nu mai știu ce meciuri erau pe lista lui de la Pronosport. Unele echipe au retrogradat, altele au urcat în Liga 1. În fond, numele echipelor contează mai puțin. Rolul, da, rolul meu de agent al hazardului vreau să-l evoc. *„Napoli – Lecce” „X” „Bravo, băiețel!” „Inter – Sampdoria” „2” „Bravo, băiețel!”*...și tot așa, cu 1 sau 2 sau X și cu *„Bravo, băiețel”* am terminat cu pronosticurile și tipul mi-a mulțumit și a dispărut spre metrou. Cel mai probabil nu a câștigat nimic. *„Bravo, băiețel”* ăla chiar mă enervase, aveam 23 de ani, dar în loc să-i comunic că mă enervează, continuam cu rezultatele.

Bătrânul nu avea în mână bilet de la loterie și mi s-a adresat cu *„domnul meu”. „Domnul meu, îmi păreți un om civilizat, dacă nu vă supărați, aș vrea să vă povestesc ce mi s-a întâmplat acum câteva minute, sunt foarte emoționat, dar și enervat, mama ei de franceză!”* I-am spus că nu mă supăr și, apoi, puteam să privesc norii în timp ce el povestea. *„Domnul meu, îmi păreți un om civilizat, să vă spun începutul. Prin 1978 am cunoscut o doamnă, profesoară de limba franceză, și m-am amorezat lulea de ea, domnul meu, dar nu puteam să merg prea departe, că avea soț și eu aveam soție. Trăiam așa cu ea în minte și îmi tot făceam drum pe aici, că locuia pe o stradă din apropiere, pe dreapta cum cobori pe Victoriei, mă așteptam să o întâlnesc și dacă aș fi întâlnit-o mă pregătisem să-i spun titlul ăla din Mallarme, poate îl știți, că îmi păreți un om civilizat. E așa:* ***Un coup de dés jamais n'abolira le hazard****. Și am tot trecut eu pe aici, dar nu am avut norocul să o întâlnesc, numai de două sau trei ori la cinematograf, dar nu era singură. Apoi, domnul meu, am plecat pentru mulți ani din București, sunt inginer, am lucrat în Algeria și în Libia, ce mai construcții am făcut*

noi pe acolo, noi eram un fel de nemți pentru lumea a treia. După revoluție, domnul meu, m-am mutat la Câmpina și nu am mai trecut prin București decât foarte rar și nu aș fi trecut nici acum dacă nu îmi murea un bun prieten. Am plecat după înmormântare și am venit aici pe Victoriei la un dentist că am probleme cu placa și o întâlnesc vis a vis de Casa Monteoru pe femeia aceea, îmbătrânită, dar ochii ei mari, înconjurați de umbre, erau la fel, domnul meu, am recunoscut-o imediat și m-am grăbit să-i spun ***Un coup de dés jamais n'abolira le hasard*** *și am pronunțat greșit verbul, am zis* ***n'abolirai****, mama ei de franceză, sau poate emoțiile, nu știu, ea mi-a spus forma corectă. Apoi a zis că se grăbește, că bate vântul și nu vrea să răcească și așa ne-am despărțit."*

Bătrânul avea ochii umezi, probabil lacrimi abia stăpânite sau poate numai ceva specific vârstei. *„A zis că am îmbătrânit. Păi am îmbătrânit, ce să facem, i-am răspuns eu, anii au venit și s-au topit."* Bătrânul a plecat pe străduțe spre Piața Romană. Eu am mai rămas un timp, fiindcă unul dintre nori promitea să ia forma unui crocodil.

„Oricâte interdicte ar primi, Sentimentul refuză să le răspundă imediat cu o mișcare de retragere, descendentă. Trec luni, uneori ani sau chiar o viață, până se convinge de inoportunitatea sa, de lipsa lui de șansă în realitatea lumii, și abia după aceea recade și se resoarbe în substanța obscură din care s-a format." (Andreas Rasugnolli, Minunatele și înfricoșătoarele întâmplări din palatul inimii, Mantova, 1734).

Mobilitatea interioară e mai mult o aspirație decât un fapt, fiindcă nu reușim imediat și nici măcar în ani să fim contrariul a ceea nu ne mai place să fim.

Recunosc că am tras cu ochiul în metrou și am observat că mâinile delicate cu unghii vopsite alternativ în albastru cerneală și verde smarald răsfoiau pe genunchii în ciorapi roz volumul cu Hamlet editat de trustul de presă al unui oligarh.

Dacă treceți prin Piața Romană, nu sunteți alergici și ați vrea să inspirați miros de flori de soc, dați o fugă pe Lascăr Catargiu, la nr. 28: e acolo un soc mare și vântul îi scutură pulberea inflorescenței pe trotuar și pe geamurile vilei unde a trăit criticul literar Dumitru Caracostea.

Atenția în timpul lecturii este puternic influențată de starea afectivă. Dacă aș fi îndrăgostit, aș reciti de zeci de ori replicile lui Romeo. Plat sentimental, le survolez în viteză și nu citesc cu maxim interes decât ce spun servitorii.

Omul fericit e în același timp agent publicitar al fericirii.

Am văzut un domn șofându-și jeepul cu mâna dreaptă pe volan și cu degetul arătător al mâinii stângi înfipt în nas.

Câtă risipă de știință și măestrie pentru producerea unor mașini, ca în final să încapă în mâinile unor primitivi.

Câteva locuri demonice: scrumiera plină, intersecția blocată, șantierul abandonat, solarul care vă bronzează pielea...

De oriunde cumpăr, plec întotdeauna cu senzația că tocmai am fost păcălit, iar uneori chiar mi se confirmă asta.

Nu-i enervați pe unii cititori, fiindcă în mâinile lor cartea e un obiect contondent.

Am găsit pe parbriz, sub ștergătoare, un pliant electoral și un fluturaș promoțional pentru un salon de masaj erotic.

Un tânăr polițist oprit cu motocicleta la statuia Aviatorilor, undeva mai ascuns, tasta la telefonul mobil și zâmbea și iar tasta și zâmbea, iar uneori mai arunca o privire spre traficul rutier care oricum curgea destul de civilizat.

Există asceză și în virtual: îți dai peste mână să nu scrii un mail, te muști de deget să nu abordezi pe chat, înghiți cursorul ca să nu deschizi mai știu ce siteuri.

Îmi sună telefonul: *„sunteți cabana Trei Izvoare*?” Da, aș vrea să fiu cabana Trei Izvoare, numai în următoarele condiții: 1. să nu-mi dea foc; 2. să mă renoveze din când în când și 3. să am dreptul să-i resping pe turiștii care nu-mi plac.

Am auzit-o în autobuz pe o doamnă care pretindea că e medic pensionar: *„bolnavii sunt de o obrăznicie fantastică”.*

Lângă bătrânul cerșetor chircit sub copertină veghea un câine frumos și distins.

Abia scăpăm de infantilism că imediat lunecăm spre senilitate. Maturitatea e un pasaj scurt și nici măcar cel mai delectabil.

E acum pe seară un cer deasupra Bucureștilor, că în loc de ciori mă aștept să văd fâlfâind arheoptericși.

Zilele au ajuns mărgele de sticlă care se rostogolesc pe un tobogan.

Am dat în arhiva yahoo! mail peste un mesaj trimis acum un an de un scriitor care între timp a murit. Nu mai știu dacă i-am răspuns atunci sau nu, dar cum nimic de pe pagina de mail nu mă avertizează că autorul a decedat, am senzația că i-aș putea răspunde și acum. Atât cât poate fi viață în foșgăiala noastră pe aici, virtualul îngheață viul și îl atemporalizează.

Călător pe Google Earth

Țin Pământul în vârful cursorului, îl mișc, îl răsucesc, îi inveresez polii, apoi îi reabilitez poziția. Agăț ecuatorul și rotesc, survolez paralelele până în estul Europei. Mă fixez deasupra României și cu un zoom lent cobor spre teritoriul ei. Disting Meridionalii, Masivul Parâng. Sunt o pasăre, un aparat de zbor sau un șaman. Iluzia zborului e aproape totală. Acest vast construct imagistic îmi realizează reveria plutirii prin văzduh, intensă în anii pubertății.

Până pe la 14 ani, tot meșteream aeroplane, din scânduri, din șindrile și cartoane. Săream din vârful unei clăi sau, în momente de curaj, de pe buza unei râpi. Cam o dată sau de două ori pe an visam că zbor. Relieful era același ca în realitate, nimic fantastic în geografia locului. Toate erau la locul lor, iar eu, experimentând oniric beatitudinea, pluteam peste grădini și versanți.

Acum, manipulând un mouse, survolez exact acel peisaj. Vin în picaj, cercetez detaliile, mă rotesc ca unul dintre corbii care își făcuseră cuib în crângul din râpă. Imaginile sunt captate într-o zi de vară, în iunie 2009, precizează Google Earth. E una dintre zilele acelea cu lumină clară care iradiază în nesfârșite nuanțe de verde ale pădurii și fânețelor. O zi care stimulează o percepție arhaică a pământului, parcă de la orginea lui și până în prezent nu s-ar fi întâmplat nimic, iar oamenii nu ar avea altceva important de făcut decât să-l contemple.

Acolo contemplam natura, aici numai imaginea ei pixelizată. Acolo corpul meu era muiat în energetismul locului, aici stă cocoșat deasupra tastaurii. Pe de altă parte, acolo nu reușeam nicicum să mă ridic decât în vis, aici, deși înțepenit pe scaun, îmi dau oricând vreau ocazia să zbor cu privirea, să explorez geografia printr-un zbor simulat. Planeta e la dispoziția curiozității mele. Regiuni de care nu aveam habar își exibă priveliștile sub ochii mei. E geografie virtuală pură. Priveliște și atât. O perspectivă total neproblematizată. Acolo „jos" sunt războaie, crime, văi ale plângerii. Pe Google Earth nu le cunoști. E numai relief mineral și urbanistică. E cea mai safe formă de turism. Și cea mai rapidă. Într-o oră te vânturi pe unde vrei. Terra e obiectul libertății tale vizuale.

Ești pus desigur și într-o postură de explorator caricatural. Plutești peste lande, dar nu le atingi. Ești exclusiv o zburătoare fără corp care descinde dintr-un punct Aleph mincinos fără să aibă cu adevărat o țintă. Oricum, pe Google Earth nu atingi niciodată pământul. Ești mereu „deasupra", ca un duh rătăcitor. Ca tine, încă vreo câteva zeci de milioane sau câți or fi realmente utilizatorii Google Earth. Cunoaștere masificată, nu experiență unică așa cum au avut-o marii exploratori.

E și o sursă de îngrijorare toată această belfereală a turistului aerian virtual. Planeta e fotografiată integral și în detaliu. Mai nimic nu scapă scanării. Cred că nu mai există locuri obscure. Pământul e jupuit de propriile-i tenebre. Google Earth e parte a acestei opere de jupuire. Noi suntem beneficiarii ei inofensivi. Ne astâmpărăm astfel vechi curiozități.

Iau altitudine, relieful își pierde formele, se transformă într-un desen pestriț, ca până la urmă Pământul să revină la dimensiunile inițiale, mărgeaua romanticilor proiectată în spațiul sideral. Tehnica și cibernetica au parcă și acest rol de a împlini reveriile: tot ce-i inventat a fost mai întâi visat, inclusiv ca vis de putere.

De luni de zile nu mă mai înghesuisem la 8 dimineața într-un vagon de metrou. Am regăsit cu drag mutrițele acelea pe jumătate încă adormite, clipind rar printre irizările smacului și legănându-se lent în valurile de căldură cu miros de cosmeticale. E un timp încă incert, nici veghe, nici somn, iar șefimea stresantă și colegii bârfitori sunt încă într-o lume îndepărtată.

CG Jung: „*Omul normal e o ficțiune*." În Piața Delfinului, un zarzavagiu plictisit lovea cu un băț în prelata cortului imens sub care sunt rânduite tarabele și loviturile produceau niște pocnituri enervante. I-au spus că e aiurea ce face. Replică: „*E vreunul normal*?"

Am auzit precupețele țipând furioase ca gospodinele de la munte când văd uliul planând deasupra ogrăzii. Prădătorul era o femeie solidă, îmbrăcată haotic ca orice boschetar, dar avea un cap frumos, cu o fizionomie sănătoasă și zâmbitoare ca Matrioșka, o adevărată fiică a soarelui care tocmai încercase să șterpelească de pe taraba vânzătoarei de mere cutia cu mărunțiș.

Când am trecut pe lângă bariera din capătul britanic al străzii Jules Michelet, l-am auzit pe un paznic întrebându-l pe colegul său: „*ce scriu, bă, aici, la inexpugnabil?*" și am observat că, într-adevăr, se lupta în gheretă cu o integramă.

Cum e creierul ăsta al nostru: absoarbe totul și onirizează te miri ce. O femeie, într-o librărie de pe Ștefan cel Mare, îi spunea azi dimineață colegei sale că a visat un curs de schimb sărit la 6,2 ron la un euro.

Un gardian în uniformă vișinie postat la intrarea într-un parc mi-a cerut o țigară și i-am spus că nu mai fumez de opt ani, iar el mi-a răspuns: „*Doamne ajută*!

Dacă nu ar fi cerșetorii, nu aș mai întâlni a doua zi pe stradă o figură cunoscută.

Treceam pe la Coloane și l-am auzit pe un tip către o doamnă: „*sunt Capricorn, când îmi propun ceva reușesc*” și nu, nu cred că era niciun proiect erotic, putea fi orice altceva, termopane sau emigrare, o apucasem deja pe Catargiu și încă mă gândeam ce forță motivațională pot avea bazaconiile astrologice.

Dacă aș fi regizor și aș vrea să fac un film cu invazia extratereștrilor, ozn urile urile mele ar întuneca cerul la amiază și ar emite sunete ca jucăriile chinezești.

Oricărui autor de literatură sf îi ofer gratuit următorul subiect: o organizație ocultă mondială reușește cu ajutorul unor forțe militare și mediatice să simuleze absolut credibil cotropirea Terrei de către extratereștri. Omenirea va trăi câteva sute de ani în această farsă. O singură pretenție aș avea: ca în roman să apară și Cristian Tudor Popescu spunând că îi aștepta din copilărie.

Din depărtare păreau niște bunici la plimbare cu nepoțica lor pe aleea din pădurea Băneasa, dar când s-au apropiat am observat că fata era chinezoaică, iar bătrânii aveau fizionomia unor foști muncitori pe o platformă industrială și mi-am amintit de Julieta, o bonă din Pantelimon specializată în creșterea micuților chinezi: i-au adus unul de numai câteva săptămâni și l-au vizitat după 3 ani.

Toți cei pe care i-am auzit astăzi vorbind la telefon pe stradă se răsteau sau se văitau.

Am scotocit în rucsac după un pachet cu șervețele și fiindcă nu l-am găsit mi-am suflat nasul într-o frunză galbenă de tei, apoi am aruncat-o într-un coș de metal.

Ce bine ar fi dacă sub duș, odată cu jegul, s-ar duce și mâhnirea!

Frustrările dispar numai odată cu noi, tot ce putem face este să le mai atenuăm ferocitatea.

Sociabilitatea e tot mai evident un truc al profitorilor. Oamenii onești nu mai știu cum să-i țină pe ceilalți la distanță.

Cum se împlinesc unele profeții...Împăratului Henric al VII lea al Sfântului Imperiu Romano German i se prevestise că va ajunge în fruntea armatei sale până la capătul lumii. Henric era foarte sceptic și s-ar fi mulțumit să cucerească măcar Italia. Lângă zidurile Sienei, un călugăr i-a spus zâmbind unui curtean imperial: *„Profeția s-a adeverit. La periferia Sienei e o ulicioară care se numește* ***Capătul lumii****".*

Am răsfoit la Bookfest vreo câteva zeci de cărți, am și cumpărat 5 sau 6 titluri, dar nu mai rețin nimic din fragmentele acelea culese în viteză, s-au volatilizat imediat, în schimb nu voi uita prea curând o poză cu Proust mort, descoperită într-un album de artă suprarealistă: bărbos, înțolit în alb, părăsit de timp definitiv, părea un franciscan seren.

Hegemonia spirituală a zodiei Gemenilor în cultura noastră contemporană: cel mai mare filozof român în viață, Gabriel Liiceanu, la Bookfest, despre cel mai mare scriitor român în viață, Mircea Cărtărescu: *„E vorba la Mircea despre o polaritate, el e Geamăn și îl înțeleg, fiindcă sunt și eu Geamăn."*

Am găsit într-o notă la nu mai știu ce piesă de Shakespeare că în Evul Mediu lumea credea despre indivizii cu aluniță pe obraz că vor muri înecați. Am și eu una pe obrazul drept și sunt gata să le dau dreptate: mă simt de parcă aș trăi pe fundul unui ocean și toate eforturile mele ar trebui să mă scoată cândva la suprafață.

Citesc numai previziuni sumbre despre viitorul omenirii, dar mă consolez cu ideea că având deja 40 de ani, nu voi mai apuca timpurile acelea catastrofale. Mi-aș dori însă ca Apocalipsa să vină peste vreo o sută de ani. La drept vorbind, cine poate pretinde că își face atâtea griji pentru stră-strănepoți.

Visul de la șase săptămâni

Am coborât din microbuz cu toate sculele după noi, pe versant, până la lacul a cărui oglindă însorită părea forfota unui miliard de fluturi strălucitori deasupra unui abis întunecat. Directorul de imagine era nervos, îl sunase prietena lui când intrasem pe autostradă, și până la Pitești nu își dezlipise telefonul de ureche. Vorbise însă calm, stăpânit, numai finalul *„discutăm când mă întorc”* îl pronunțase cu o furie ceva mai necontrolată. Asistentul băuse azinoapte într-un club din Drumul Taberei , era obosit și fără chef, dar încerca să se mobilizeze. Perechea de actori, un el și o ea care invitau la descoperirea obiectivelor turistice din județ, era preocupată să coboare panta fără să alunece pe iarba încă udă. Din loc în loc se opreau și inspirau cu determinarea aceea emfatică din reclamele la detergenți. Sunetistul venea ultimul, tocmai divorțase, își găsise ieri o garsonieră în Crângași, mintea lui era ocupată cu vechile și noile griji. Scrisesem scenariul pentru documentar și îmi asumasem și partea de regie. Mare lucru nu aveam de făcut, decât să filmăm perechea de actori făcând reclamă peisajului, mâncărurilor și tradițiilor locale, și să vânăm în natură câteva imagini cu efect fascinatoriu.

Directorul de imagine își fixase camera pe trepiedul cărat de asistent, sunetistul atașa lavalierele cu emițător de vestimentația actorilor, eu reciteam scenariul, când se apropie de noi un bătrân tuns scurt, aproape ras, și îmbrăcat cu genul acela de haine second hand comercializate de țigani prin sate. *„Filmați lacul*?”, dar nimeni nu i-a răspuns, fiindcă directorul de imagine se uita în obiectiv să încadreze corect, actorii murmurau replicile, sunetistul făcea probe, iar asistentul se refugiase între niște tufe să vorbească la telefon, fără ca noi să îl auzim. *„În lacul ăsta a murit în 91 fata mea înecată”* l-am auzit pe bătrân, tocmai când actorii făceau niște exerciții de mimică, iar directorul de imagine, ursuz, enervant prin starea lui proastă, mă întreba dacă trage de la secunda 30 sau de la minutul 1. *„Mi-au înecat-o cremenalii, că a fost la scaldă cu unul și cu una din satul de peste deal, din Jarostea, și ăia au înecat-o, așa mi-a spus fata mea când am visat-o la șase săptămâni*.” Sunetistul mi-a făcut semn că vorbele bătrânului se aud în căști și că nu putem începe filmarea dacă el nu tace. M-am întors către bătrân și i-am făcut semn lipindu-mi arătătorul de buze,

dar l-am auzit mai departe parcă dintr-o lume a lui, spre care privea cu ochii umezi și luminați de soare: *„că m-am dus la șeful de post, m-am dus și la județ la poliție și la procuratură și le-am spus că fata mea nu s-a înecat singură, că știa să înoate, au înecat-o ăia doi, așa mi-a spus fata mea în vis la șase săptămâni, parcă o văd cum s-a apropiat de mine, săpam în grădină, tăticule, ăia doi m-au ținut sub apă până am murit*". Sunetistul a repetat că nu putem continua așa, directorul de imagine și-a îndreptat spinarea, cum stătuse aplecat cu ochiul lipit de obiectiv, și și-a aprins o țigare. „*Nu puteți să mă filmați ca să spun eu adevărul și să-l dați la televizor? Ăia doi sunt cremenalii, așa mi-a spus fata mea în vis, a fost omorâtă, nu s-a înecat ea singură, că după aia a murit și muierea mea și am rămas singur*." Actorii dădeau semne de nerăbdare, firma îi angajase pentru o oră de filmare, riscam ca după expirarea timpului să refuze filmarea sau altfel cereau bani în plus, ceea ce mi-ar fi complicat relația cu firma care mă angajase în acest proiect. M-am apropiat de bătrân și i-am spus că noi filmăm pentru un documentar de promovare turistică, nu suntem de la televiziune, suntem de la o firmă privată, dar că voi vorbi cu niște prieteni reporteri de investigații și vor încerca să se ocupe ei de caz. „*Am trimis domle scrisori la toate televiziunile, nu m-a căutat nimeni*". Moșneagul a plecat dezamăgit. Am tras câteva cadre și înainte să înceapă furtuna am reușit să fugim până la microbuz. Stam pe scaunul din față și mă uitam prin perdelele ploii spre casa bătrânului. I-am bănuit chipul printre mușcatele înflorite în fereastră.

Păunul credeam că e o pasăre mută, dar astăzi l-am auzit pe unul în Cișmigiu emițând un sunet ascuțit și inexpresiv, un cârâit care mi-a displăcut, încât evantaiul alb și fastuos cu efect de fulgurație spre marginile tremolate și-a pierdut brusc frumusețea.

M-am uitat din pat prin geam la doi porumbei care se leagănau pe un lujer al castanului porcesc și erau atât de apropiați, încât am crezut că se pupau în felul lor, dar am observat în cele din urmă că amândoi ciuguleau din același mugur.

Caut o tânără pictoriță să îmi evoce în racursi atacul nocturn al pisicilor din Vatra Luminoasă asupra curcanului primit de la țară decapitat, jumulit și eviscerat, apoi suspendat într-o plasă de nylon în balconul mansardei în care am locuit în iarna ’97 – ’98.

Am văzut un porumbel alergând o porumbiță pe brâul îngust dintre etajul 2 și etajul 3 al unui bloc de pe Câmpineanu: porumbița a făcut câteva ture dus-întors și când credeam că se lasă și nu-l mai chinuie, a zburat spre Sala Palatului. Mă așteptam ca el să o urmeze, dar a renunțat, meditativ, atins de clipa aceea de înțelepciune pe care o poate produce o dramă erotică.

Ne-am privit de câteva ori, fără insistență și fără promisiuni. Madona lui Botticelli a coborât la Lujerului, eu am mai mers două stații până la Păcii.

Am auzit pe stradă o femeie spunându-i cu decepție și gravitate unui tip probabil până atunci partenerul ei: *„ești un vierme al societății românești*”.

Pentru bărbat, la Judecata de Apoi va fi mai ușor după ce în timpul vieții a fost supus judecății femeilor.

Caut pe cineva să îmi facă poze cu telefonul mobil lângă zarzărul înflorit în parcul Ioanid.

Am întâlnit un câine cu ochi albaștri și cu o privire mai inteligentă decât a mea.

Mi-a repugnat să o văd cândva într-un club cum își macera în vodcă feminitatea, dar i-am ascultat în ajunul Crăciunului înregistrarea unei colinde și vocea ei frumoasă cu adevărat a dezmorțit în mine duhul Sărbătorii.

Traversez zilnic Piața Romană și nu mi s-a întâmplat să revăd măcar o dată aceeași figură. De fiecare dată alte fețe sau poate nu sunt îndeajuns de atent ca să remarc repetiția. Pe ea, pe femeia din cărucior, o regăsesc acolo de peste 10 ani. I-am lăsat cândva niște mărunțiș, mi-a dat o carte de Heidegger și eu am plusat cu un buchet de ghiocei. E singura, e vechea mea cunoștință din lumea străzii.

Seara târziu într-un fast food din Gara de Nord: scaune verzi, pe pereți poze vechi cu prima locomotivă diesel și cu prima cursă transcontinentală și la cea mai îndepărtată masă gura unei fete mânca repezită gura unui băiat.

Amabilități între casierița unui magazin și un client, probabil străin:
ea: thank you.
el: merci.
ea: la revedere.

Ce i-o fi căşunat lui Shakespeare ca în „Pericle din Tyr”, în dialogul celor doi codoși, să enumere printre clienții bordelului un transilvănean, care a și murit din cauza unei boli venerice? „*The poor Transylvanian is dead, that lay with the little baggage*”.

Caut un fotograf profesionist care să surprindă momentul când elevele trec pe role pe lângă bătrânul care se târăște cu genunchii învăluiți într-o cameră de cauciuc.

Îmi aduc aminte uneori de caracterizarea făcută de o femeie unei alte femei: *„proasta aia luptă încă într-un război pe care nu știe că l-a pierdut de multă vreme.”* E crud spus, dar totuși încă e bine față de milioanele de excluși lipsiți până și de iluzia luptei.

Două doamne vorbeau tare și râdeau de la un peron la celălalt, în stația de metrou de la Romană. Era aglomerație mare, dar lor nu le păsa, conversau parcă pe malurile pustii ale unui râu.

Am văzut la zoo un mistreț care a simulat actul sexual până când a ejaculat.

O omidă se deplasa pe capota mașinii și am încercat să mă imaginez în mijlocul unei capote de o sută de mii de km pătrați.

Seara târziu pe holul pustiu al spitalului două infirmiere împingeau o targă pe care zăcea un bătrân numai pungi și furtunașe, dar altfel vorbăreț și pus pe glume. Una dintre femei: scundă, grasă și destul de energică. În schimb cealaltă, mult mai tânără, abia se târa, era palidă și se tot văita că nu mai poate.

Nu am omorât pe nimeni, dar nu mă pot abține să-l tot îngân pe Macbeth: *„A vieții mele cale o ia prin frunze moarte, galbene”.*

Vecinul de la 29

Mi-a zgâriat cândva mașina. O aveam parcată cu botul spre zidul blocului. Tipul a ieșit într-o dimineață cu soția care împingea căruciorul cu bebeluș. Au trecut sau nu au reușit să treacă, nu mai știu, oricum vecinul a scos o cheie și a tras un șanț subțire, dar vizibil, în tabla capotei. Am aflat câteva zile mai târziu de la șoferul unei firme care văzuse prin parbrizul fumuriu.

Ieșisem și eu de sute de ori cu căruciorul pe stradă și mă enervasem din cauza mașinilor parcate cu botul lipit de zid. A mea nu era chiar lipită, dar potrivit Codului Rutier ar fi trebuit să las un metru și de asta sunt sigur, că nu lăsasem un metru. Spun, mă enervasem, m-am și imaginat zgîriind mașini, dar nu am zgîriat niciuna. Or, tipul trecuse la fapte. În dimineața aceea se răzbunase fizic, nu numai mental. Călcase peste frontiera dintre reverie și acțiune. O frontieră esențială în viața lumii. Dincolo de ea poate începe haosul, când suntem convinși că noi tocmai am săvârșit un act de dreptate. Lumea se urâțește din cauza unor nebuni care nu pot să se cenzureze.

I-am căutat omului circumstanțe atenuante: o fi slăbit psihic din cauza oboselii, o fi frustrat că în jurul lui apar mașini noi, pe când el încă mai trage de o Dacie veche, o fi vrut să-i arate nevestei ce dezinvolt pedepsește el în mediul social, naiba știe… Nici cu mine lucrurile nu erau, recunosc, prea clare. Ba dădeam să îl iert, ba îmi venea să sar pe stradă la bătaie, ba să-i bat obrazul că mă pune la cheltuieli. La o adică, am luat în calcul și varianta unei răzbunări de tip talionic și să-i hașurez rabla într-o noapte. Alții în locul meu ar fi reacționat, eu nu am întreprins nimic, dar nici nu reușeam să îl iert.

La sfârșitul unei liturghii duminicale, în Mânăstirea Polovragi, un călugăr venit din București predica despre iertare. Nu îmi amintesc nimic altceva din predica aceea, numai atât: enumerând prejudiciile pe care semenii în răutatea lor le pot săvârși, preotul a cerut literalmente „*să-l iertăm și pe cel care ne zgârie mașina*!” Presupun că mulți creștini sub patrafir la spovedanie îi vor fi descris situații ca a mea. Sau poate chiar monahul a pățit-o.

Asta a fost prin toamnă. A venit o iarnă cu zăpadă multă și cu îngheț. Lăsasem mașina să zacă lângă bloc, parcată paralel cu bordura trotuarului.   Niște curenți de aer cald, într-o seară, au provocat deplasarea de pe copertina de la etajul șase a unui morman de gheață care finalmente s-a desprins și a căzut în gol. Mi-ar fi plăcut să plutească peste oraș, ca în vise, ca în videoclipuri. Atracția gravitațională l-a depus fix pe mașina mea: capota boțită ca o bucată de hârtie, parbrizul mărunțit în mii de bucățele gata să se pulverizeze, iar plafonul turtit, parcă îl traversase un elefant. Gestul vecinului de la 29 a rămas undeva în preistorie.

Locul de parcare

Peturi umplute cu apă, cutii de carton, capre de lemn și de fier, scaune, bolovani, lăzi de bere apără, țin ocupate locuri de parcare. În curând poate electrocasnice dezafectate, poate tunuri cu laser. Cobor din mașină și mă uit cu atenție și cu teamă în jur să decopăr la vreo fereastră sau după un colț de casă o gură de pistol sau o praștie întinsă. Răgete am auzit, ceară topită pe plafon am văzut, capotă zgâriată am avut. De cele mai multe ori nici nu apuci să parchezi: vine omul de pază al firmei și te cari.

Te învârți în jurul casei poate și o jumătate de oră. Casa e aici, aproape, cu cei dragi și cu bunătățile ei. „*Ajung, ajung acum*”, dar tu nu ajungi încă, mai faci vreo câteva ocoluri, poate se evaporă vreunul și scurtezi drumul spre sticla cu vin. Te-ai dus la ADP, dar nu mai au locuri. Le-au luat cele câteva firme, o clinică privată, o companie privată. De-a lungul străzii sunt parcările Primăriei, cele administrate cândva de o firmă cu relații la vârf. Mai erau câteva zeci de metri pe o străduță, au plantat niște vecini un indicator, ai aflat că e ilegal, dar cutează să își lași mașina acolo peste noapte!

Locul de parcare este de unul dintre absoluturile orașului. Mai important decât locul de naștere. Mai ales pentru parveniții care vor să își ascundă sau să își uite originile. Mai important decât locul de muncă. Schimbi serviciul sau poate îl pierzi sau îl abandonezi, dar locul de parcare trebuie să rămână, fix și inalienabil. Mai important decât locul de veci. Ai murit, să-și bată cei vii capul cu astrucarea ta. Locul de parcare e urgența și împlinirea unei vieți urbane.

Locul de parcare e un spațiu de putere. Acolo, pe câțiva metri pătrați de bitum, individul sau firma își etalează forța. Parchează fără rezerve, fără teamă, acolo unde i-a venit să oprească. Dă-te la o parte, că animalul evoluat apasă accelerația și te face afiș pe zidul blocului! Fă-te mic, dispari, urcă-te în arbori, dar nu sta mult, că vine o drujbă să-l radă ca să rămână pentru un loc de parcare.

Vrei să știi în ce oraș locuiești? Locul de parcare e cel mai vizibil simptom.

BASME POLITICE

1 negru / 1 roșu

Situat la periferia Timișoarei, lângă Pădurea Verde, domeniu de vânătoare încă din timpul Habsburgilor, Liceul Silvic era un loc al plictisului agrest, combătut fie cu un film la cinematograf în oraș, fie cu vizionare de filme „la video”, nocturnă și ilegală, în căminul muncitorilor de la Uzina Mecanică. În după amiaza unei zile de la mijlocul lunii decembrie a anului 1989, m-am dus să văd un film cu karate, undeva prin apropierea Gării de Nord. Seara târziu urma să urc într-un tren accelerat și să plec acasă: luasem vacanță cu o zi sau două mai dinvreme. Timișoara e un oraș al promenadei: de la Gară până în Piața Traian și de acolo mai departe până la internat nu ezitam să merg pe jos, lăsând tramvaiele 1 negru sau 1 roșu să treacă pe lângă mine, aglomerate și clătinându-se pe șinele îngropate între dalele de granit. Nu ninsese încă, dar poate un vânt rece se strecura printre case.

Am ajuns în Piața Maria și pe o stradă laterală, pe partea dreaptă cum mă deplasam spre centru gata să trec podul peste Bega, halucinant pentru acel loc, câteva zeci sau sute de oameni se înghesuiau în fața unei case, fără să strige, numai murmurau între ei, configurați în mici grupulețe. „*Vor să-l evacueze pe pastorul Tokes*”, mi-a explicat cred că abia cel de-al zecelea individ întrebat. Nu știam cine este pastorul Tokeș și nici nu mă sinchiseam de motivul evacuării sale sau cine anume își propusese să-l evacueze. Eram un oarecare elev de la Silvic, scăpam în oraș numai cu bilet de voie semnat de pedagog sau când făceam de serviciu la cantină, urcat într-o căruță mare, pătrată, condusă de un vizitiu ursuz: purtam obligatoriu salopetă de camuflaj, din acelea cum vezi în vitrina magazinelor pentru vânători și pescari, și nu îmi făceam probleme din cauza bălegilor pe care calul uriaș le lăsa pe stradă în drumul nostru spre brutăria din Circumvalațiunii. Am rămas numai câteva minute pe străduța aceea, sub ferestrele casei pastorului Tokeș. Mă grăbeam, trebuia să ajung la cămin, să îmi strâng hainele și să mă întorc la gară. Să-mi fi spus cineva: „*stai, băiatule, aici e începutul sfârșitului, Ceaușeștii vor fi împușcați, o să vezi asta în curând la televizor*”, nu cred că m-ar fi emoționat. Pe atunci, mă interesa numai biologia, câștigasem o mențiune la olimpiada națională, știam să fac disecții pe broaște, decapitasem și un șarpe cu niște foarfeci, cu

impulsul unui mic sălbatic obișnuit să taie acasă gâtul orăteniilor, practică pe care am abandonat-o demult, așa cum am evocat și într-un poem confesiv. Am traversat podul peste Bega fără nici cea mai infimă intuiție că tocmai părăsisem un loc unde Revoluția se afla în chiar momentul ei prim de generare: am ratat participarea mea la istorie, nu am fost, cum se spune, la înălțimea momentului, unul care în scurt timp s-a dovedit sângeros. Peste câteva ore am urcat în tren, unul hyperaglomerat, așa cum erau trenurile în ceaușism. În drum spre gară, se întunecase deja, trecusem, de data asta cu tramvaiul, 1 negru sau 1 roșu, prin Piața Maria și oamenii erau tot acolo: cel mai probabil ofițeri ai unor servicii secrete, dar poate și protestatari ingenui, opozanți curajoși și câțiva gură cască, așa cum fusesem și eu cu numai câteva ore în urmă.

Mă plimbam prin grădina de la Polovragi, foșnind sub picioare frunzele bătrânilor peri roșii, retezați între timp, când mă strigă maică mea să vin repede, că la Timișoara e măcel, sunt zeci de mii de morți, auzise cred la Europa Liberă, post pe care îl mai ascultam și după ce murise tata, în 1984, el obișnuia să asculte la radio slujba de duminică dimineața, încă în pijamale, în timp ce unii dintre vecini, anunțați de clopote, treceau spre mânăstire, să participe nemijlocit la liturghie.

Plecasem din Timișoara înainte să înceapă Revoluția, m-am întors după ce se terminase. Văzusem la televizor celebrele imagini intrate în imaginarul colectiv: Ceaușescu derutat și panicat de fluierăturile mulțimii din fața Comitetului Central, fuga cu elicopterul, procesul, execuția. Toate aceste imagini erau urmărite de milioane de români care între timp mai înfulecau o sarma, mai gâlgâiau un pahar cu vin. Asta a fost Revoluția majorității, a celor care nu au ieșit în stradă: un teatru sângeros televizat și chermeze în case prin ferestrele cărora intra vântul schimbării și al libertății. N-am înțeles nimic atunci. Era halucinant că românul cel mai puternic, cel mai „iubit”, cel mai temut, al cărui tablou atârna în toate instituțiile, se transformase peste noapte într-un bătrânel neputincios ciuruit de gloanțele plutonului de execuție. Așa ceva nu înțelegi pe loc, scapă oricărei puteri de interpretare imediată. Învingătorii au produs urgent un discurs explicativ asemănător unui basm: spiritul bun a omorât spiritul malefic. Asta e tot. Și cum Răul nu poate fi eliminat

fără sacrificiu, inevitabil a curs sânge nevinovat pe străzi și doliul a fluturat peste o mie de porți. Ceaușescu era un lider ramolit, defazat, autist, o epavă și o umbră, un deșeu al comunismului: execuția lui a fost o eutanasiere cu mitraliera filmată și difuzată la televizor. Moartea violentă a lui Ceaușescu a purificat cele două caste ale sistemului: activiștii și securiștii, care astfel au îngropat sistemul și ideologia împreună cu foștii lor stăpâni, și curați ca îmbăiați în lumină, s-au aruncat spre o nouă viață, prefăcându-se că nu au avut absolut nicio implicare în opera sinistră a dictatorului. Toți își doriseră democrația, economia de piață, statul de drept, bunele moravuri publice, civilizația, dar numai Ceaușescu i-a pervertit și i-a asmuțit împotriva celorlalți cetățeni!

Întors în Timișoara după sărbători, am făcut cunoștință cu Revoluția narată. Am ascultat o mie de relatări de la martori parțiali ai unui fenomen greu de preceput în integralitatea producerii sale. Am auzit despre soldați care au tras în demonstranți, despre victime al căror sânge șiroia pe treptele catedralei ortodoxe. Veneam spre liceu, pe o șosea mărginită de tufișuri și arbori și la o barieră am văzut un tip solid care s-a aruncat cu pumnii pe un altul, urlând: *„au fost 40.000 de mii de morți, 40.000 de morți, idiotule”* și îi tot căra pumni în spinare. Revoluția lăsase în urmă familii îndoliate, dar nu zeci de mii. Puterea zvonului, transmis mediatic sau din gură în gură, era imensă. Imediat cum am ajuns la cămin, am auzit vorbindu-se că în Pădurea Verde, acolo unde mergeam să sperii mistreții, sunt câteva gropi comune pline cu cadavre culese de pe străzile orașului. Mai mult: se zvonise că în pădure se ascundeau grupuri de teroriști gata să atace oricând, mai ales noaptea. Trăiam însă fără grijă, preocupați mai mult de porțiile de mâncare, de ieșirile în oraș, de negocierea cu direcțiunea liceului a unor locuri de fumat. Numai Gipsu, unul dintre pedagogi, se temea. Seara dinvreme își încuia ușa, trăgea dulapul și îl lipea de ușă, și până dimineața nu mai scotea capul. Câțiva interniști manevrau noaptea niște păcănele din lemn chiar sub fereastra lui. Nu mai trebuia să mergem ilicit la video în căminele muncitorilor: fiind democrație, au ajuns aparatele video în dormitoarele noastre.

Orașul fierbea. După represaliile sângeroase din decembrie, dizolvarea organelor de conducere comuniste și instalarea unor

noi lideri, mai mult sau mai puțin provizorii, Timișoara era orașul unei proclamații al cărei punct 8 lovea în chiar esența dubioasă a Revoluției de la București. Punctul 8 era nu anticeaușist, ci anti-comunist, diferența fundamentală, falia adevărată a Revoluției. Reprezentantul anticeuașiștilor era Ion Iliescu, al anticomuniștilor Corneliu Coposu. Falia s-a întins de-a lungul unui deceniu, în toți anii 90. Treceam deseori prin Piața Operei și balconul era mai mereu ocupat de inși care vorbeau în megafoane. Sute de oameni discutau pe străzi liber și pătimaș despre ultimele știri. Tema constantă: aceea că la București s-au urcat la putere criptocomuniștii, iar Timișoara trebuie să rămână un oraș liber de comunism. Pe dalele de piatră ale pieței Operei, se întindeau celofane și mușamale pline cu cărți ale interbelicilor: „Pe culmile disperării", „Sentimentul românesc al ființei", „Alchimia babiloniană". În partea cealaltă, se deschisese un market cu carne ambalată ca în Occident: cremw-ursti în vid, bacon, salam uscat, altceva decât adidașii de porc și ghiarele de pui din alimentarele comuniste. Veneau din toată jumă-tatea de vest a României și stăteau la coadă pe scăunele aduse de acasă și câte 2 zile numai ca să cumpere niște cremwurști. Intrasem deci în postcomunism, reflex mental și digestiv al comunismului: și mâncare, și cărți, aspiram cu toții la abundență. Existența începuse să se coloreze, sau mai exact ne era colorată și de către unii care înainte întreținuseră griul cu toate nuanțele sale, niște veritabili maeștri ai griului convertiți de acum la policromie.

Zidurile ciuruite de gloanțe sunt singura evocare vizibilă în centrul Bucureștilor a Revoluției Române din 1989. Sângele a fost spălat, gaura din steag acoperită, tancurile casate sau rebrenduite, clădirile reconstruite, dar perforațiile sunt încă la vedere, mai ales pe blocurile din jurul fostului comitet central: mici scobituri anamnezice, fruste mărturii ale crimelor de atunci.

Pentru a descrie România postcomunistă, ar trebui încercat un mixaj între Caracterele lui La Bruyer și Istoria hieroglifică a lui Cantemir: Inorogul ar lipsi desigur din tablou, populat în schimb cu destui cameleoni și struțocămile.

România este în mâinile unei elite cu rădăcini în comunism și care ar vrea să țină timpul pe loc, să se mai poată bucura de minunații ani de libertate și hedonism ai postcomunismului.

Nu au fost nici comuniști adevărați, nu sunt nici democrați convinși, ba ar fi gata să mimeze orice ideologie, să se adapteze din mers oricărui sistem, să ia orice formă și orice culoare, să împrumute orice nume, numai puterea să o păstreze, influența și libertatea de a învârti afaceri, controlul asupra unei părți de lume, de realitate. Speciile versatile domină spațiul nostru public, e mediul lor cel mai favorabil. Cu toate acestea, fără politică și administrație ne-am dezintegra ca societate: reforma instituțiilor înseamnă în fond să încapă pe mâna unor oameni plămădiți dintr-un aluat bun, vizionari și integri în același timp.

Te zăpăcesc cu vorbe, încât ajungi să crezi că adversarii lor nu mai sunt oameni, ci niște monștri care te vor înghiți în curând, iar dacă îi asculți până la capăt afli că tot binele tău vine exclusiv din mâinile lor. Retorica transformă politica într-un basm povestit la timpul prezent sau la viitor de însuși Făt Frumos sau de Albă ca Zăpada.

Acolo, la vârf, toți se cred salvatori, în timp ce jos, scapă cine poate.

Partidele, corporațiile, clanurile și restul.

Prăvăliți în criza economică, americanii l-au votat pe Barack Obama ca salvator. Suntem în 2009, în aceeași situație: criză și alegeri prezidențiale, dar ne deosebim radical de ei prin lipsa de așteptări: unul dintre candidați vine cu nimbul aproape uzat, iar pe ceilalți speranțele noastre nu-i aureolează.

Oricum o ficțiune, cetățeanul a mai și amuțit, iar acum suporterii politici își propagă peste tot limbuțenia zăpăcitoare.

Ești un elector lucid numai dacă, lovind cu ștampila buletinul de vot, conștientizezi riscul de a vota împotriva ta.

Dacă nu ar țінti să ajungă foarte sus, chiar șefi de stat, unii oameni s-ar scuti de atâtea injurii și poate s-ar bucura și de șansa de a le fi remarcate mai degrabă calitățile decât defectele.

Bunul cetățean, plătitorul conștiincios de taxe și impozite și alte obligații financiare, corect și de bun simț, dar lipsit cam pe oriunde de apărare, și în instituții, și pe stradă sau în traficul rutier, exclus pretutindeni de la împărțirea beneficiilor sau a prăzii, e specia socială cea mai urgisită, perdantul din oficiu, mai ales într-o societate capabilă să își conserve viciile de la un sistem politic la altul.

Asistații social și exclușii sunt receptați ca un fel de povară a unei umanități cinice care nu și-ar dori mai mult decât să-i vadă dispărând fără zgomot. Suveran, criteriul economic redefinește valorile morale. Săracul e noul infam.

Un timp cu vieți care ating fundătura într-o țară cu un uriaș potențial de dezvoltare.

Absolutizându-i autoritatea, comunismul a compromis statul, astfel încât aproape că au dreptate, astăzi, cei care clamează un stat minimal, chiar fantomizat, bazându-se pe convingerea difuzată peste tot că, oricum ai da-o, statul mai mult încurcă bunul mers al societății. O veritabilă reformă a statului ar trebui, dimpotrivă, să-i contrazică: tocmai un stat vulnerabil crează mediul propice involuției.

În postcomunism, statul a cedat treptat în favoarea altor două puteri laice: oligarhia și lumea interlopă. Oligarhia tinde să transforme statul în instrument, iar lumea interlopă, la nivelul lumii de jos, unde acționează cu predilecție, vrea cam același lucru: blegeală și chiar complicitate a oamenilor legii. Corupția e smârcul în care forfotesc la grămadă și funcționari publici ahtiați după huzur, și granguri care abia își camuflează lăcomia cu viziuni antreprenoriale generoase, și agenții fiscali ai tenebrelor.

Când îi aud pe politicieni invocând principii (de obicei, „un set de principii”), mă gândesc imediat și aproape exclusiv la „*principiul acțiunii și reacțiunii*” și la „*principiul vaselor comunicante*”.

Puterea își construiește discursul pe argumentul național, opoziția pe argumentul social. Unii susțin că lucrează numai pentru binele națiunii, ceilalți pretind că nu mai pot de grija săracilor. Când ajung să facă schimb de locuri, își abandonează vechile argumente: foștii opozanți (re)descoperă plăcerea rațiunilor de stat, iar perdanții, potențialul politic al frustrării sociale.

La nivel macro, tendințele sunt de integrare: uniuni de state, organizații mondiale, blocuri și axe. În schimb, la nivel micro, în social, domină un crâncen exclusivism. Lumea va fi formată din câteva mega-recipiente geopolitice ticsite cu dezmoșteniți.

Spunem DA unei lumi care ne ejectează.

Un oraș splendid, concentrat pe pantele estice ale unui munte, în marginea câmpiei cu livezi de măslini și cireși vecine cu marea. Case cu etaj, cu acoperiș de țiglă ondulată, blocuri de cel mult trei-patru

etaje, străzi înguste pavate cu lespezi de piatră, terase umbrite, bazilici, pace și mirosuri vegetale: un labirint al cărui minotaur te aștepți să te îmbie cu vin și cafea… O limuzină argintie traversează cartierele cu muzica dată la maximum: e semnalul pentru narcomani că în oraș a ajuns marfă proaspătă.

Jocul cu Sperietoarea

O nouă Sperietoare își bâțâie capul pe la marginea etablishmentului politic și amenință că inevitabil se va înfige președinte de țară în Dealul Cotrocenilor. O avantajează climatul de final de ciclu politic, la capătul căruia partidele au ajuns vlăguite simbolic și decredibilizate, iar poporul îndură marasmul economic. Sondaje dubioase o fac să viseze că lumina platoului tv unde belferește, plătind totuși amenzi uriașe pentru grave încălcări ale deontologiei profesionale, se va transforma în razele gloriei politice. Ne sperie cu adevărat?

Prima Sperietoare, în 2004, și-a făcut efectul, cel mai pervers efect electoral din postcomunism, când adversarii lui Ion Iliescu s-au încolonat să-l voteze mânați de oroarea de a-l vedea pe Corneliu Vadim Tudor președinte. A fost momentul celui mai sublim triumf al bătrânului politician român școlit la Moscova: acela de a se vedea restaurat cu sprijinul oficial al oponenților săi. Asta da dialectică aplicată!

A doua Sperietoare în brațele cui ar urma să ne arunce? Ale lui Victor Ponta sau Crin Antonescu? Dan Diaconescu are toate atuurile unei Sperietori care să stimuleze voturi în favoarea unuia dintre cei doi. O pot mânui, cine știe, serviciile secrete, mogulii, politicienii influenți. Sau poate nu e Sperietoare, ci numai un ambițios mitoman produs al acestor timpuri confuze: *„hai să văd ce o ieși, un loc în parlament, ce bun ar fi...”* Mă tem și eu că politica noastră nu și-a epuizat încă resursele de caricatural.

Dacă lumea bună se reîntoarce în Evul Mediu, avem și noi ocazia să ne sincronizăm cu lumea bună, fiindcă, la drept vorbind, noi am rămas medievali sub o copertină destul de transparentă căreia i-am spus Modernitate.

Toți mocofanii și toate subretele cu ceva lipici pretind că au carismă, toți bandiții care se înțolesc scump își reclamă onorabilitatea și orice pezevenghi care a dat din gură de cîteva ori la televizor își arogă misiunea de pedagog social și salvator al neamului. Ăștia fură tot, își pun labele până și pe proprietatea termenilor.

Șmecherii de sus și șmecherii de jos: diferență de plasare și de ceva spoială de bune maniere. În rest au toți aceeași natură cu aceleași pofte: de putere, de control, de huzur, de lăcomie, care pe unde apucă și are noroc, în instituții sau în cartiere. Și în acest compost din care tot cresc bălăriile, câțiva bravi băieți școliți vor să înfigă și să prindă rădăcini nobilele cauze.

E aproape imposibil să dai acum substanță „solidarității sociale” și „interesului general”, percepute mai degrabă ca niște relicve ideologice, decât ca valori respectate. Criza economică desolidarizează, iar celălalt e privit mai degrabă ca inamic. Spiritul comunitar e praf, suspiciunea generalizată, cinismul irezistibil: în lume nu mai e loc pentru toată lumea.

Oamenii se împart în intoleranți și insuportabili.

Consumul necritic de media dăunează grav simțului realității. Indivizii internalizează tot soiul de conflicte care îi ignoră, iau drept adevăr mesaje dubioase și au reacții și opinii după niște scheme de receptare prefabricate și deseori viciate. Pentru siguranța mea, evit să mă îmbrac în haine de culoarea partidului cel mai hulit la televizor.

Discursurile sunt deja construite, în afara lor vorbești singur. Nimeni nu mai gândește, toată lumea pledează.

De ce am evitat să leșin pe bulevard vineri după amiază

Am plecat pe jos de la Statuia Aviatorilor, să traversez centrul numai pentru plăcerea unei lungi plimbări. Era încă soare pe la ora 16, abia seara s-au aglomerat norii și a plouat. Am trecut prin fața Guvernului și am observat că în colțul drept, cum te uiți spre clădire, în afara gardului, chiar în marginea trotuarului, e o mică surpătură și nisip umed, probabil e vreo conductă spartă din care tot curge sau poate se manifestă acolo un straniu fenomen geologic încă nedescoperit de către gărzile instituției. Din Victoriei în Romană, iar de acolo pe Magheru în jos, pe partea dreaptă până la Universitate. În jurul fântânii încropiseră un mic târg de mărunțișuri.

Nu știu exact din ce cauză: oboseala, căldura puternică a soarelui, prânzul amânat, agitația mentală sau toate la un loc mi-au dat o senzație de vertij că era gata să cad acolo printre tarabe. Am căutat o bancă să mă așez, dar nu am văzut niciuna. Marginile fântânii erau pline cu studenți și pensionari. Poate până la urmă m-aș fi lăsat să cad, dar îmi era frică, foarte frică: dacă e prin preajmă un operator tv sau mă filmează cineva cu telefonul și ajung la televiziuni ca victimă a guvernării Boc? Îi și auzeam pe invitații din studiouri: „*Omul ăla a căzut pe stradă epuizat de foame, de stres, de frământările induse de politica iresponsabilă a guvernului.*” Riscam deci nu numai să îmi sparg capul, dar și să fiu utilizat ca material de răfuială mediatică și politică. Și bun, victimă a politicii guvernului, dar alții m-ar fi acuzat dimpotrivă de simulare, nu aș fi fost în ochii lor un leșinat credibil: cu banii mogulilor în buzunar, să tot improvizezi, nu-i așa, numere de leșin în aglomerația de la Universitate vineri după amiaza! Știam că până seara televiziunile sunt ocupate cu transmiterea în direct a nunții prințului britanic, dar asta nu mă consola cu nimic: după difuzarea programului nupțial, mă puteau toca pe mine până noaptea târziu. Le-aș fi servit de minune pentru o revenire în forță la retorica marasmului. Cineva ar fi folosit pentru el leșinul meu, iar altcineva l-ar fi îndreptat împotriva mea. Nu aveam nicio șansă la un leșin lipsit de interpretări, unul cu semnificație zero. Aș fi căzut oricum pentru interesele altcuiva.

Am strâns puternic din dinți, refuzând să cedez. O tânără doamnă din spatele unei tarabe cu mărgele și portofele din piele avea lângă ea un scaun liber. M-a lăsat să mă așez, dar nu mai mult de zece minute, că i se întoarce soțul plecat să mai aducă ceva marfă. Femeia mi-a turnat puțină apă minerală într-un pahar din plastic. Mi-am revenit repede. Drept mulțumire am cumpărat un portofel din piele, de când îmi doream un portofel din piele!, și am coborât la metrou.

Jurnalistul imposibil

Îl așteptăm, dar fiindcă știm că nu va veni, ne consolăm imaginându-l, pur și incontestabil, denunțînd tot răul și toate relele. Încarnarea conștiinței critice absolute, fără simpatii, fără cauză, fără baricadă, fără servituți, fără idoli, fără puncte cardinale. O gândire fără rădăcini, fără atașamente, executând piruete justițiare în aplauzele tuturor. Nimeni să nu-i fixeze nici măcar cele mai abstracte și imperceptibile limite, iar dacă numai o clipă s-ar surprinde captivul unei direcții, dacă ar da motive să fie suspectat de partizanat, să aibă atunci puterea să se elibereze și să-și reinstaureze condiția. Astfel, ne-ar elibera și pe noi, încă fideli puterii salubre a cuvintelor. Textele lui ar fi diagnosticul cel mai exact, tabloul cel mai cuprinzător, sentința cea mai justă. Practic, nu ar avea adversari. Toți ar amuți în fața evidenței, toți și-ar lasa capetele în jos, primindu-și porția zilnică din Judecata de Apoi.

Jurnalistul imposibil este una dintre fantasmele României nemântuite. Cititorii de gazete, radioascultătorii, consumatorii de taclale TV și internauții îl caută în orice figură apărută în mass media. Unii jubilează: „ăsta e trimisul”! Îl idolatrizează un timp, apoi, o notă critică mai apăsată în direcția unui personaj politic glorificat, sau dimpotrivă, un suflu mai puternic în trompeta unor politicieni dubioși, ceva afaceri necurate sau vechi păcate din anii comunismului și gata, cel iubit a căzut în dizgrație. Maculat iremediabil, lasă terenul liber pentru cei neprihăniți. În orice decepție suferită de public față de o vedetă media, stă această insatisfacție că iluzia jurnalistului imposibil s-a volatilizat. La extrem, presa social-politică e blamată in corpore, cel dezamăgit refuză să o mai frecventeze, politicieni și jurnaliști sunt toți o apă și un pământ, hai mai bine pe National Geographic. Salvarea balenelor și cipurile pentru pitoni devin subiecte mai seducătoare decât orice eveniment și orice opinie din presa internă.

Dar jurnalistul imposibil nu e numai marota publicului, ci chiar și a jurnaliștilor. Acuzîndu-se reciproc de partizanat, de înregimentare, de fixare obstinată pe o baricadă sau alta, de lipsa unui discurs nuanțat, de inflexibilitate sau, dimpotrivă, de amoralitate și mercenariat, ei

își revendică alegațiile tocmai de la fantasma jurnalistului imposibil. Distanța față de modelul irealizabil configurează ierarhia păcatelor: de la foarte ușoare până la cele strigătoare la cer. Numai că gradul de încărcare a conștiinței îl stabilesc totdeauna ceilalți, de obicei adversarii. De aceea, fiecare în felul său se simte moralmente fără reproș și confirmat în poziția pe care o ocupă și de unde se exprimă.

Încă nu știu în presa românească nici un jurnalist care să se autodenunțe public pentru erorile conștiinței sale. Toți își apără poziția. Până la capăt. De aceea, ca lumea politicii, și lumea presei pare un teatru de război unde rolurile sunt bine fixate, iar discursurile previzibile. Nici o îndoială, nici o ezitare. În presa din România, Hamlet ar fi dat afară imediat din orice redacție. Dacă totuși se produc reorientări individuale sau de grup, nimeni nu și le motivează. Pur și simplu, actorul a pus o altă haină pe el și își vede mai departe de joc. Fiecare jurnalist onest, și fiecare se simte onest, e bântuit uneori de fantasma jurnalistului imposibil. Întrezărind-o numai, respiră mai bine, mintea i se face clară și, în cele din urmă, ajunge să leviteze prin aerul limpede și sănătos al adevărului. Constrângerile dispar, umbrele apăsătoare ale conștiinței se spulberă. Puterea curată stă în spiritul său, frica dispare, valorile tari se instalează în tot ce spune și în tot ce scrie. Gustă fără saț din deliciile libertății. Adevăratei libertăți.

Dar fantasma se evaporă prin chiar efortul celui care a invocat-o. Cenzorii, din afară și din interior, dau năvală. Avem niște rate de plătit, avem o familie de hrănit, avem o amantă cheltuitoare, avem niște afaceri în derulare, poziție de apărat, avem niște prieteni pe care nu-i trădăm, avem un boss gelos ca Iahve, trăim într-o lume care nu iartă, ne pândesc: ratarea, întunericul cel din afară, pușcăria, bâta de baseball, pustiul, dizgrația, neantul valah. Și astfel, pentru cei mai mulți, jurnalistul imposibil e în același timp și indezirabil.

Ar fi minunat ca românii să își consume în virtual agresivitatea, dar mă tem că sunt inepuizabili și în loc să se răcorească pe net se încing și mai tare, și așa, cu nervi pe ei, ies cu mașina în trafic, așa ajung și acasă în familie, și așa o țin mereu, cu nervii la purtător, de la un ciclu electoral la altul.

Când vreau să îmi pierd buna dispoziție, citesc opinii pe forumuri media și îmi reușește atât de bine, că după ce închid calculatorul și ies la plimbare pe aleile cu castani, încă îmi mai răsună în minte opiniile acelea otrăvite.

„*De Crăciun ar trebui sa fim buni și iertători, dar pe tine si cei ca tine sper să vă tragă un Țepeș modern în țeapă*." Userul în timp ce lovește tastatura arată poate a om normal, civilizat, unul dintre sutele de milioane de cetățeni pașnici ai celei mai minunate lumi cu putință.

O bătrână scundă și slăbuță a coborât din 300 cu arcada ochiului stâng însângerată și cu hematom la globul ocular și m-a rugat să-i arăt drumul spre o secție de poliție. I-am recomandat spitalul din apropiere, însă bătrâna vroia mai întâi la poliție să o reclame pe sora ei care o urăște din copilărie.

Vocifera și gesticula, de parcă se străduia să țină pe loc o cireadă, dar o femeie i-a ignorat interdicția și a traversat strada prin fața lui, fără să mai aștepte culoarea verde. Polițistul s-a enervat și i-a strigat din mijlocul intersecției: „*nesimțito*!" Oamenii legii trec la jigniri când își pierd autoritatea.

Aș vrea să fiu fotografiat printre pietoni de către un prieten fără să mă observe, și să mă sune câteva zile mai târziu când descarcă pozele și le lucrează: *„frate, te am într-o poză pe stradă, nu te-am văzut".*

Psihanaliștii au fost învinși de nutriționiști și de instructorii de fitness: sunt femei mai înfricoșate de inelele de grăsime de pe burtă, decât de coșmarurile care le bântuie somnul.

PLANETA JALEȘ

Amurgul unor vrăjitori

Lumea se manifestă ca un mixaj de realitate și magie. De cele mai multe ori, magia domină realitatea. SUA și alte zeci de țări încheie acum, la finalul primei decade a secolului 21, o epocă magică, un vis frumos urzit de vrăjitori cu bani în forma lor cea mai fantomatică. Toți am trăit în interiorul acestor lumi feerice și desăvârșite, numai de nu s-ar fi sfârșit. Expansiunea lor părea fără limite. Am crezut că formulele magice născocite în birourile de sticlă nu-și vor slăbi niciodată efectul. Ba, dimpotrivă, vor genera continuu basmul fără deznodământ.

Acum, puterea lor s-a stins. Baghetele magice s-au frânt. Visul s-a risipit și în urma lui au rămas cartiere întregi fără suflare umană, ca după o bombă atomică, arhitecturi financiar-bancare prăbușite, șomaj, austeritate și o disperare planetară. Într-un cuvânt: Criza.
Lumea își trăiește acum acele rare momente când realitatea scapă de sub puterea magiei. E o lume dezvrăjită. Camera minunilor s-a descompus și spectatorul descoperă în jurul său peisajul natural și nu tocmai atractiv. Aerul e aspru și îi solicită din plin plămânii obișnuiți cu o respirație superficială. Mirajului i se substituie comandamentele supraviețuirii.

Pentru criza propagată în toate direcțiile economiei globalizate, SUA încasează toate criticile. Acolo doar au activat magicienii bancari. Printre cei mai virulenți acuzatori se plasează liderii Rusiei. De altfel, după summitul NATO de la București, frecvența declarațiilor antiamericane ale Moscovei a crescut. Să-l ascultăm pe președintele Medvedev punând cruce unipolarității: „*Epoca dominației unei singure economii și a unei singure valute a rămas în trecut pentru totdeauna*". Premierul Putin sare incriminator:" *Nu mai este vorba despre iresponsabilitatea unor persoane, ci de iresponsabilitatea unui sistem care se pretindea a fi lider*". Cu puțin timp înainte să-și încheie mandatul de președinte, Putin susținea că „*Sunt singurul democrat autentic de la Mahatma Gandhi încoace. Practic nu am cu cine să discut în materie de democrație."*

Să nu uităm că Rusia își are vrăjitorii ei!

Tranziția de la comunism la criza economică mondială

Șomaj masiv, leu costeliv, iar bani de la FMI, disperare socială... Criza economică parcă ne-a returnat anilor ’90. Bucla de prosperitate și-a închis traiectoria mai rapid decât ar fi previzionat cele mai sceptice spirite. Febra consumistă și investițională s-a topit ca un vis magic. România parcă a trăit, în ultimii ani, într-un clip publicitar.

Ajunsesem să experimentăm „mai binele” într-o cultură setată să valorizeze „mai puțin răul”. Criza ne-a expulzat din arealul pozitivității. Pe undeva, ar fi consolator să ne întoarcem în anii ’90. Atunci trăiam în altă poveste istorică. Ieșiți din demonizatul comunism, aspiram la normalitate în toate chipurile ei. Eram bolnavi, dar aveam certitudinea vindecării. Occidentul era partea sănătoasă a lumii. Vestul era furnizorul tratamentului la finalul căruia învingeam maladia celor cincizeci de ani.

Aveam o foaie de parcurs, aveam un traseu, repere, indicatoare, obiective. Ne plasam, într-un cuvânt, în tranziție. Potrivit logicii tranziției, am pornit de la o stare inferioară spre o stare superioară, cu condiția să respectăm pașii prescriși de Vest. Până de curând, am urmat un trend ascendent. Nu numai economic. Am fost ascensionali și ca stare de spirit colectivă. Cred că ultimii ani au fost un fel de extază a tranziției, un fel de beatitudine care a împlinit 15 ani de tranziție, dar care, în același timp, are și un caracter crepuscular.

A venit criza cu suflul ei rece și straniu și ne-a aruncat în altă poveste istorică, mult mai cumplită decât tranziția. Atunci aveam configurația unui liman, acum nu mai găsim nici un liman. Atunci (în anii ’90), speram în luminița de la capătul tunelului. Acum, la capătul tunelului se poate deschide un alt tunel, ne aflăm într-un labirint de tuneluri. Timpul și-a pierdut liniaritatea și dimensiunea națională.

Cine mai are acum puterea să făurească o poveste națională integratoare? Criza fărâmițează, fracturează societatea, lumea... Nu mai e ca în tranziție, când sacrificiul avea un sens. Atunci, celor sacrificați li se ofereau argumentele speranței. Era încă valabilă o logică

a salvării prin suferința unora. Mi-l amintesc pe acel ministru țărănist care, din adâncul unei gândiri tribale, susținea că mai bine pier o mie de oameni ca să fie salvată o națiune. Măcar atunci exista o rețetă a salvării. Acum, orice soluție e experiment pur. Etatizarea, banii trezoreriilor naționale, șomajul, propaganda pentru consumul intern, orice aplicat pentru ieșirea din criză este mai degrabă un paliativ decât o soluție sigură.

Generalizată, criza ne-a lipsit și de o topografie a binelui și a răului, așa cum aveam în tranziție. Acum, nu mai există o lume spre care să tindem. Lumea spre care aspiram în anii '90 e, la rândul ei, suferindă..

Vaccinul antirachetă

Virusurile sunt rachete lansate prin strănut. Rachetele: virusuri geostrategice. Vaccinul? Un scut antigripal instalat în corpul nostru. Scutul antirachetă? Un vaccin pentru imunizarea civilizației occidentale.

Răul oficial are în ultimul timp două nume: virusul AH1N1 (al gripei porcine) și rachetele balistice ale unor regimuri dictatoriale asiatice. Din instinct de conservare ar fi trebuit să ne vaccinăm cu entuziasm, apoi, imunizați biologic, să exultăm prin piețele orașelor că scutul antirachetă ne va proteja geostrategic. Nu am fost entuziasmați nici într-un caz, nici în celălalt. Paradoxal, am ajuns să considerăm nociv tocmai antidotul. Nu ne vaccinăm, fiindcă vaccinul e periculos! Nu vrem scut antirachetă, fiindcă vom fi supraexpuși unor atacuri teroriste! În schimbul securității promise, scutul ne-ar aduce marasmul. În loc să ne garanteze sănătatea, vaccinul ne va debiliza. Refuzăm tocmai ce ni se prezintă ca imunizator. Ne e frică tocmai de ceea ce ar trebui să ne dea încredere.

Dar ce știm despre virusuri, despre rachete? Ce știm despre excipienții din vaccinuri, despre planurile geostrategice? Cei mai mulți, nimic. Știm numai că ne temem, e singura certitudine. Consumăm informație numai ca să nu uităm că într-o zi am putea fi și noi niște victime. Fluxul curge nu spre beneficiul rațiunii noastre, ci al emotivității dominate de frică. Informația ar trebui să ne ajute pentru a ajunge la opinii și decizii corecte, dar oricâte am afla, rămânem la fel de confuzi. Știința nu e în mâinile noastre, noi suntem în mâinile experților, iar ei de cele mai multe ori se contrazic. Unii au anunțat instalarea pandemiei de gripă porcină și au vehiculat scenarii funeste, cu milioane de morți la nivel planetar. Alții au denunțat efectele nocive ale vaccinului, iar alții cacealmaua pandemiei, o exagerare a situației pentru ca în final industria farmaceutică să tragă marile foloase. Pe cine să asculți mai întâi? Cine e cel mai credibil? Și pentru noi, care este opțiunea cea mai bună? Gripa porcină pare să se fi atenuat, chiar dacă dispecerii de pandemii susțin că programul e încă în derulare. Dacă mâine însă un alt virus va intra în scenă, vom pica în aceeași dilemă a vaccinului.

Mai ușor este în cazul amplasării scutului anti-rachetă, fiindcă nu ne solicită o alegere individuală, exceptând varianta totuși foarte improbabilă a unui referendum. Mai ușor, dar nu mai liniștitor. Teama de consecințe ne lucrează în minte în ciuda oricăror asigurări oficiale că scutul va proteja România. Stimulați de scepticism, imaginăm atacuri teroriste și rachete care fentează interceptorii. Când obosim, recurgem la scenarii optimiste: scutul își face treaba, un fir de iarbă românesc nu se clintește! Nu suntem deloc convinși că e exact ce ne trebuie. Invocăm asumarea unor angajamente, consecvența în politica externă, dar am vrea să nu ne facem dușmani, să fim pe bune cu toată lumea. E ceva și din pacifismul universal moștenit din ceaușism. După războiul rece însă istoria s-a încălzit, poate prea repede pentru firea noastră.

Virusurile și rachetele sunt tipuri diferite de amenințare, cer abordări diferite, dar reacția noastră emoțională e aceeași: suntem neîncrezători și confuzi. Cineva exagerează răul ca să profite, iar noi rămânem să chibițăm între spaimă și suspiciune.

Dar marele accelerator de particule când va produce primele găuri negre?

Metafora lui Eliade „*România-pod între Occident și Orient*” e astăzi mai mult pentru uzul camionagiilor de cursă lungă. Trăim mai degrabă într-un balansoar: prin anii 50 atingea maximul la Moscova, mișcarea acum e spre Vest, oscilație geopolitică fără oprire...

Ministrul Justiției despre Noul Cod Civil: „*e gândit pentru o Românie lucrativă, onestă, inteligentă, reper de normalitate în centrul spațiului Euroasiatic*”. Vedeți, nu mai suntem la periferia Europei, ci, printr-o abil plasată sintagmă geopolitică, am ajuns de-a dreptul buric al Eurasiei! De altfel, s-ar putea ca Noul Cod Civil să fie tradus în chineză, mai repede decât în italiană, de pildă.

Sarkozy aspiră să intre în istorie, aspirându-l pe Gaddafi din istorie.

Drept recompensă că s-a opus, fie și numai verbal, bombardării Libiei de către trioul atlantic, chinezii i-au acordat lui Vladimir Putin premiul Confucius pentru pace, o clonă a Nobelului creată de Beijing după ce un dizident politic a primit adevăratul Nobel. Chinezii clonează, imită, reproduc tot ce apucă din arealul civilizației occidentale, inclusiv cartiere întregi din Paris. Ei sunt adevărații maeștri ai adevăratelor falsuri.

Cel mai vechi județ atestat documentar în Țara Românească s-a numit JALEȘ. Județul a fost desființat, dar numele său putea fi atribuit întregii țări, ba chiar întregii lumi.

Unii vorbesc toată ziua despre criza economică, dar nu o prea resimt, în timp ce alții abia înțeleg ce se întâmplă, dar îndură criza până la chircire și dereglare. Discursul crizei nu-i totuna cu experiența ei.

Occidentul și-a conservat democrația în timpul războiului rece, în opoziție cu totalitarismele estice. După ce și-a pierdut vechiul adversar ideologic și s-a trezit confruntat cu noi dușmani: terorismul islamic și o Chină în ascensiune economică, Occidentul, ca să poată supraviețui, va renunța la democrație și va bascula spre autoritarism. „Melancolia democrației” se va transforma în nostalgia democrației.

Un jurnalist japonez ar folosi tsunami la figurat?

Revoltele din lumea arabă au fost comparate în februarie 2011 cu un tsunami. A folosit clișeul publicația spaniolă ABC, „UN TSUNAMI PARA EL MUNDE ARABE”, și un editorialist din Amman, Osama al Sharif, care cel mai probabil a preluat titlul de la spanioli: „Tsunami in the arab world”, plus alte câteva bloguri. În martie 2011 un tsunami ucide în Japonia peste zece mii de oameni, afectează puternic o centrală nucleară care otrăvește pământul și oceanul. Dezastrele naturale se produc spontan cu indiferență față de oameni și de clișeele lor jurnalistice. O revoluție politică e efectul unor decizii: e spontaneitate programată.

În trecut, catastrofele naturale, trăite ca mânie a lui Dumnezeu, stimulau pentru un timp regenerarea morală, privită ca singura soluție a supraviețuitorilor de a recâștiga bunătatea divină. Acum, într-o lume de atei și pozitiviști, forțele naturii lovesc „fără mesaj”, pură cauzalitate și mecanică a stihiilor, care victimizează cu aceeași nepăsare un șobolan sau o sută de mii de oameni.

Alt popor decât cel japonez nu ar fi construit o civilizație în acele insule zbuciumate.

Radioactivitatea parcă ar fi fost descoperită ca un blestem împotriva japonezilor, le-a intrat a doua oară în destin. E o tragică și stranie corespondență între ei și energia atomo-nucleară: poporul cel mai subtil sub teroarea celei mai subtile energii.

Continente incontinente.

În fața Muzeului Antipa am văzut un afiș turistic cu piramide și Sfinx și propoziție: „AICI ÎNCEPE TOTUL”. Afișul e vechi, de pe vremea când Egiptul era încă o țară liniștită. Copyrighter profet? Dacă într-adevăr în Egiptul revoltat și sângeros de acum chiar a început TOTUL? Remarc și ironia că prima reclamă care mă înfricoșează e una turistică!

Lumea ar putea să dispară: în locul ei tot se va învârti pe traiectorie un seif plin, care va scoate și luna, și planetele datoare.

Pastorul Terry Jones a distrus, în public, un exemplar din Coran, carte pe care în urma unui „proces” a găsit-o „vinovată”. Nebunii cară și ei cu brațele vreascuri pentru incendiul universal.

Întâlnirile tragice

La numai câteva zeci de metri de camera de gazare, Sofia Osipovna își amintește de conversația cu o prietenă, înainte de război. Sofia îi spusese prietenei sale: ,,*Dacă unui om îi este sortit să fie ucis de un alt om, e interesant de urmărit cum se apropie treptat drumurile lor: la început s-ar putea ca ei să se afle teribil de departe- eu de pildă, culeg trandafiri alpini în Pamir, țăcănesc din Kontaxul meu, pe când el, adică moartea mea, se află în acest timp la opt mii de verste depărtare de mine, pescuind bibani dintr-un râu după orele de școală. Eu mă pregătesc să merg la un concert, iar el în ziua respectivă cumpără la gară un bilet, se duce la soacra lui, dar oricum noi ne vom întâlni și treaba se va întâmpla*”. (,,VIAȚĂ ȘI DESTIN”, Vasili Grossman, Editura Polirom, traducerea Laurențiu Checicheș)

Acum doi ani, funcționarul ONU Filaret Motco era departe de Mazar i Sharif din nordul Afganistanului. Lucra într-un alt birou, din Cecenia sau din Rusia. Era originar dintr-un sat bucovinean, Izvoarele Sucevei. Cu 30 de ani în urmă, probabil mergea la cules de ciuperci sau de afine prin pădurile de molizi. Serile citea cu ambiția visătoare a acelor copii de la țară mobilizați de elanuri iluministe. La câteva mii de kilometri, într-un sătuc afgan, un alt băiat probabil păștea caprele pe versanții arizi, își trăia adolescența dominată deja de figuri războinice și de preceptele Coranului. Filaret Motco a ajuns la facultate, apoi funcționar internațional specializat în managementul conflictelor. A lucrat în Tadjikistan, în Kîrgîstan, de obieci în zone devastate de conflicte militare. Tânărul afgan s-a maturizat, integrat perfect în cutumele tribului său. Cel mult și-a părăsit sătucul și s-a așezat în Mazar i Sharif, poate neavând alt scop decât acela de a supraviețui. În 2009, Filaret Motco sosește în orașul din nordul Afganistanului. Îi e cunoscut antiamericanismul virulent al localnicilor, nu se îndoiește de potențialul criminal al unei populații ostile. În dimineața zilei de 1 aprilie 2011, revoltați de imaginea Coranului arzând în focul aprins de pastorul irațional metodist Terry Jones, erijat în judecător buf al islamului, sute de afgani atacă biroul ONU. Filaret Motco e acolo, probabil și-a băut cafeaua, a citit știrile, când deodată dă buzna peste el moartea sa, un bărbat cu barbă, cu turban pe cap, cu o macetă în mână, și-l decapitează. Cum spune Sofia Osipovna în romanul lui Grossman: ,,*treaba se va întâmpla*”, s-a întâmplat.

Vandali și vandalisme

Cred că nici în anii când vandalii îngrozeau lumea, numele de vandal nu a fost așa des folosit ca în timpul jafurilor din orașele Angliei. Mai curios e însă că după 1500 de ani, vandali, pe atunci barbari germanici, au ajuns să fie etichetați și indivizi originari de prin Asia și diverse țări africane. Asta e cumva pe placul politicii corecte, fiindcă nu trimite în mod expres la apartenența etnică sau la trăsăturile rasiale ale bandiților care au jefuit și omorât în câteva orașe englezești. Au fost, mai ales în comentariile de subsol, injurii cu tentă rasistă, dar jurnaliștii serioși au avut grijă să nu focalizeze pe faciesul spărgătorilor de magazine. S-au înghesuit la furtul de laptopuri și destui albi printre negri, ca să mă exprim politic incorect, astfel încât rasismul să nu facă prea mulți colți, rămânând în schimb destul spațiu liber pentru contre ideologice pe tema socială.

Dar e corect politic să folosești numele unui popor pentru a desemna o infracțiune? Sigur, vandalii au ieșit destul de rapid din istorie, nu a mai rămas din ei decât această faimă rea, și pentru imaginea popoarelor moarte nu se mai bate nimeni. Ce au făcut, de fapt? În iunie 455, ne asigură istoricii, vandalii au năvălit în Roma și au distrus toate operele artistice și au devalizat tezaurele publice și private. În schimb nu au ucis și nu au incendiat, așa cum i-au promis papei Leon înainte de atac. Deci, niște oameni de cuvânt. Mai mult, Salvianus, un scriitor creștin din epocă, are cuvinte de laudă despre moravurile vandalilor. În cartea De gubernatione Dei, scrisă ce-i drept înainte de jefuirea Romei, Salvianus admiră castitatea vandalilor, în schimb denunță viciile romanilor, astfel încât invaziile sunt, în opinia scriitorului evocat, pedepse aplicate de către Dumnezeu creștinilor imorali.

„If anyone under the Goths and Vandals leads a debauched life, it is a Roman. For the Goths and Vandals set such stock by moral cleanliness and uprightness that not only are they chaste but—and here I say something new, unbelievable and unheard of—they have chastened the Romans, too. Shame on you Roman people, shame on your way of living, for only those of your towns are free from vice where the barbarians hold sway.”

Niște afaceri dinastice (regele vandalilor era încuscrit cu familia imperială, un fiu al său luase de soție pe fiica împăratului eliminat de un uzurpator sângeros care o mai și obligase pe văduvă să-i fie soție) i-au adus pe vandali în Roma pe care au jefuit-o sistematic timp de două săptămâni. Nu știau că lovind cu topoarele în statuile romane ei își sculptau o glorie negativă.

Probabil vandalii ar fi fost uitați pentru totdeauna, dacă un episcop francez, Grigoire du Blois, nu și-ar fi amintit de ei în 1794, îngrozit de distrugerile provocate de revoluționari patrimoniului artistic al Vechiului Regim. Episcopul a pus un sufix numelui de vandal și așa a rezultat vandalismul, un termen care, după cum rezultă și din pagina dedicată de Wikipedia, a făcut de atunci și până în zilele noastre o carieră uluitoare, la dezvoltarea căreia au contribuit fără ezitare și plebeii, și aristocrații, și soldații, și generalii, ba chiar și regimurile politice în întregul lor. Așa au ajuns și băieții săraci, dar mușchiuloși și violenți de la periferiile câtorva orașe englezești să fie numiți vandali.

Huliganii din Londra nu au avut nicio treabă cu operele de artă. Au atacat magazine, nu muzee. Au furat electronice, nu tablouri. E adevărat, mi s-ar putea răspunde, dar nu știi că în epoca noastră de un estetism generalizat și funcțional care a copleșit și produsele de serie, orice obiect poate fi artistic, chiar și un telefon mobil? Mai mult, ei înșiși sunt niște artiști, să spargi o vitrină e un act artistic, o formă de protest împotriva sistemului, furtul e un act artistic, fie și numai că presupune acțiune, senzații tari, adrenalină, e artă curată față de operele acela cuminți produse prin contemplație și emoție rafinată. Mă tem că un avocat al artei totale va profeți că nu mai e mult până când vandalismul va fi o activitate demnă de media culturală, iar a condamna jaful va fi echivalent cu a te condamna pe tine ca receptor lipsit de simț artistic.

Performeri sunt și vandalii lumii de sus, cei conectați la tezaure sau cei care cu multă măiestrie învârt legile pe degete. Lumea de jos se reflectă strâmb și tenebros în lumea de sus. Din păcate, nici una dintre ele nu este mai puțin vicioasă decât cealaltă.

Adevăratul anarhist ar da cu pietre și în polițiști, și în demonstranți, indiferent de orientarea și de revendicările lor.

Câteva pete de sânge în lift... fiind înaintea Crăciunului, nu știu dacă erau de porc sau de om.

Puterea se exercită prin manipulare sau prin teroare, iar noi ca oameni civilizați ce suntem preferăm, firește, manipularea.

Barbarii sunt la fel de vicioși ca lumea civilizată: niște decăzuți împotriva altor decăzuți, din a căror încleștare va rezulta un viitor complet lipsit de măreție.

Am citit pe coperta unei reviste atârnate în exteriorul unui chioșc ceva cu „silaba sacră OM”. O fi, dar eu cel mai des aud vocabula „om” folosită la pejorativ și nearticulată: „omu meu va *rezolva problema*” sau „*am vorbit cu omu*”. Așa grăiește supraomu.

Seneca, într-un text despre simplitate, le cerea nobililor să învețe să mai meargă și pe jos. În zilele noastre, tot în numele simplității, Seneca ar pleda probabil pentru mersul cu bicicleta sau pentru role, recunoscând că mersul pe jos nu mai e de actualitate nici măcar pentru plebe.

Polițistul, nervos că îl chemaseră duminică seara, grăbea echipajul SMURD: „*haideți mai repede că se uită lumea ca la circ*”, dar băiatul se zbătea pe targă să nu fie dus, fiindcă se drogase. Îl găsisem întins pe troutar, aproape de Sala Dalles, abia respirând, iar un tip ieșit cu familia la plimbare susținea că îl auzise făcând zdup în spatele lui de undeva de sus de la un balcon.

PRIN SPĂRTURILE SOCIALULUI

Cumanul

Am fost într-un sat din Teleorman să fac un reportaj pentru „D ale lu Mitică" și am observat că personajul cel rău avea o fizionomie ca de nomad din stepele asiatice. M-am gândit la cumanii al căror rol în istoria românilor Neagu Djuvara îl exaltă până la rangul de întemeietori de țară: Basarabii au fost niște șefi cumani care s-au sustras de sub puterea coroanei maghiare ca să formeze la sud de Carpați propriul stat. Ăștia ar fi cumanii dinastici, dar cu ăia de la baza tribului ce s-a întâmplat?

Pe cumanul din Plosca îl cheamă Bâțic, a întemeiat o familie care i s-a destrămat după câțiva ani, când tânăra lui nevastă, Samira, a fugit de acasă cu tot cu fiica lor, elevă la școala generală. Ca să ajungă la gara din Roșiorii de Vede, Samira l-a rugat pe Gheorghe Ciolan, soțul surorii ei, să o ducă el cu mașina. Gheorghe le-a dus la gară.

Peste două luni, era sfârșit de noiembrie, pe la 10 seara, două geamuri de la casa Ciolanilor s-au făcut țăndări. Toată familia Ciolan a ieșit în stradă. I-au recunoscut după vocile amenințătoare pe cei din familia Bâțic. După încă două luni, pe la sfârșitul lui ianuarie, în puterea nopții, Ciolanii au fost treziți de o vâlvătaie imensă care ardea sub geam și lumina dormitoarele ca ziua: mașina lor era în flăcări. Au reușit să stingă focul, care i-a cam ars și la buzunar: 10 000 de lei i-a costat repararea mașinii. Poliția a deschis dosar penal pe numele lui Bâțic abia după ce l-a denunțat un cioban, căruia cumanul îi mărturisise fapta la un pahar cu țuică. Nu există încă o sentință definitivă în acest dosar.

După un an, chiar în ajunul Anului Nou, Costel Ciolan, tatăl lui Gheorghe, primește un mandat poștal: are de ridicat un colet trimis din Roșiorii de Vede. Bătrânul nu mai primise pachet de când fusese în armată, dar avea la Roșiori câțiva prieteni, fiindcă lucrase acolo, la CFR. Ajunge acasă, deschide pachetul: un volum din Enciclopedia Britanică, seria aceea editată de Jurnalul Național parcă. A fost probabil pentru prima oară în istorie când Enciclopedia Britanică a făcut explozie: o mică bombă artizanală a detonat între coperte în clipa când bătrânul a deschis cartea țintuit mai întâi de ironia fiului

său:”*cine te crede, bă, ăsta al bătrân, așa de cult de îți trimite ție Enciclopedia Britanică*?!” După Revelion au dus la sediul poliției locale cartea arsă, poliția a chemat pirotehniștii, au intervenit și mascații care au cercetat casa lui Petre Bâțic - „*eram în pielea goală când au venit peste mine, mă spălam și eu ca omu*” - nu i-au găsit nimic care să-l incrimineze, dar au descoperit în schimb în garajul unui văr, tot Bâțic, materiale asemănătoare celor folosite la confecționarea bombei din distinsa operă britanică. Vărul, Alin Bâțic, a stat câteva zile în arest, apoi a fost eliberat, pe motiv că substanțele folosite nu sunt foarte periculoase și fapta sa nu este atât de gravă încât să nu fie cercetat în libertate. Cumanul neagă orice implicare în cele trei atacuri care au adus groaza în familia Ciolanu. El o ține pe a lui, că nici măcar nu era în Plosca, ci în București, unde lucra ca agent de pază. Mă uitam la fața lui de om al stepei și-l imaginam prădând și incendiind satele din goana calului. De altfel, nu s-a stăpânit și l-a amenințat pe fostul său cumnat: ”*om împărți noi cândva năcazul în două*!”

La Castel

E un obicei al meu să descopăr cel mai îndepărtat punct vizibil imediat ce mă așez undeva. Sâmbătă seara, după ce căzuse ploaie de vară și aerul era încă umed și greu, stam singur la o masă pe terasa cârciumii Boema 133, căreia i se mai spune și „La Castel”, și cea mai îndepărtată imagine era un pătrat de cer, undeva spre apus, dincolo de Calea Victoriei. Numai în direcția aceea aveam deschidere, fiindcă mă așezasem într-un fel de compartiment din lemn și împletituri de trestie, mai stătusem acolo prin toamnă, cu poeta Doina Ioanid, după o lectură la liceul de arhitectură, și cât ne-am băut cafelele am discutat despre murături. Marginea umbrelei mari și verzi și gardul viu și verde formează prim-planul, apoi în planul secund, pe stânga, e ruina unui fost magazin care îngustează priveliștea împreună cu zidul unei clădiri vechi situate în dreapta, pe Mircea Vulcănescu, apoi acoperișuri de tablă îndepărate și deasupra lor ochiul acela de cer ca o fereastră deschisă la capătul unui coridor lung.

Un bărbat beat a rezistat atracției gravitaționale în ușa cârciumii: și-a revenit după efortul acela de reechilibrare pe care îl facem când alunecăm pe gheață și a ieșit în stradă. Pătratul meu de cer s-a acoperit pentru o clipă cât a trecut prin cadru o femeie de maxim 55, bondoacă și cu un fund masiv încât un ghiveci cu flori plasat pe fesele ei nu s-ar răsturna nici măcar în mers. Rața aceea bătrână s-a dovedit însă foarte vulgară și amenințătoare în discuțiile ei cu un bărbat, beau ceva în compartimentul vecin și prin perdeaua de trestie răzbăteau numai înjurăturile ei. Acolo s-a așezat și moșul cu ochi albaștri care cerșește fix pe marcajul dintre benzile de circulație de pe strada Mircea Vulcănescu, încât îmi dă emoții de câte ori trec pe acolo să nu-l calc cumva pe picioare. Moșul are alură de colonel , când primește banii mulțumește umil, dar în ochii lui, poate mă înșel eu, e o mândrie de parcă ar primi șpagă, nu pomană. În cel de-al treilea compartiment discutau niște intelectuali despre noua reorganizare teritorial administrativă a României, dar nu prindeam chiar tot din cauză că între mine și ei se interpunea compartimentul în care femeia cu fundul ca o policioară își debita apostrofele ei birjărești. Era evident însă că intelectualii nu mai vroiau stat național și unitar și pledau vehement pentru descentralizare, regionalizare, culoare locală. Deconstruiau.

M-am gândit la românii de acum o sută de ani, de acum o sută cinzeci de ani. Pe căprării, în jurul unui țap de bere, dezbăteau furtunos „unirea în cuget și simțiri”. Asta în situația cea mai fericită, fiindcă altfel, pentru a realiza marele vis unionist, câteva generații au plătit, cum se spune, „tribut de sânge”. Statul național român este o operă politică împlinită prin jertfă umană. Ține de straneitatea acestor timpuri că o operă politică realizată în 200 de ani poate fi deconstruită simplu, pașnic, printr-o hotărâre de guvern și o chemare la vot. Românul pare o identitate inactuală. Reînvie în schimb spiritul regional care nu mai recunoaște statul național ca pe o suprastructură. Dacă ești, de pildă, ardelean, de ce să mai fii și român, când oricum trebuie să fii european? Prea multe identități! Apoi, Bucureștiul e o capitală mult hulită din cauza centralismului puternic exercitat câteva epoci la rând. Bucureștiul e perceput ca vampirul țării, a aspirat tot: bani, talente, populație. Unii susțin că a și pervertit: bunul român din provincie cum a inhalat aer de Dâmbovița cum s-a șmecherit, s-a miticit în așa hal că a uitat de ai lui și, mai mult, i-a oropsit, prin hoție și legi otrăvite. Sunt deci vremuri de dezbateri și decizii care vor schimba România.

„Bă, statul național e o șandrama” răzbătea din compartimentul al treilea, în timp ce baba, în compartimentul al doilea avea meciul ei cu nu știu cine: *„ îi sparg fața”*.

„La Castel”, în boxe, cânta în minutele acelea Celin Dion, piesa ultracunoscută Titanic. M-am uitat spre pătratul meu de cer îndepărtat, așteptam să văd ce trece pe acolo, un înger sau un archeopterix, ca să mă ridic și să plec acasă.

Agentul de pază nu mai are țigări

În sâmbăta Paștelui, Bucureștiul a fost însorit ca un oraș mediteraneean: mergeam în jos pe Victoriei și vântul ușor mi se părea briză marină și aproape că m-aș fi dus până în Piața Națiunilor Unite ca să văd cum artera sfârșește pe marginea unei faleze. Mașini puține, pietoni puțini, liniște luminoasă pe străduțe, dacă vorbea cineva parcă îi vedeai vocea plutind prin aerul eliberat de obișnuitele bruiaje. M-am așezat pe o bancă într-un colț al parcului din fața Ateneului. Mă uitam la tot ce mișca prin jur, nu aveam chef de interiorizare, fiindcă mă durea capul și mă simțeam mai bine dacă priveam, orice, porumbei, tufe de cimișir, lalele deja fanate, clădiri, nori peste Cișmigiu, turiști, adolescenți înghesuiți pe bănci, fotografi. Pe trepte, două fete își făceau poze lipindu-se de coloanele ionice. Un cuplu de japonezi maturi și grași poza statuia lui Eminescu. Un tip cu fizionomie de italian, îmbrăcat în cămașă albă ca un iehovist, poza din capătul celălalt al parcului, din marginea parcării, cu aparatul pus pe trepied, și uitându-se îndelung atent, profesionist, grijuliu să obțină probabil una dintre acele fotografii turistice pe care le regăsești în reviste cu ștaif. În ghereta din plastic, un gardian cărunt citea ziarul.

În afara parcului, pe trotuar, în colțul dinspre parcare, un grup de boschetari, golani, iliciți taxatori ai mașinilor, ceva din zona asta. Unul era chiar jegos, cu barbă, cu fes, cu fâș, altul țigan, în tricou negru și încă unul, șaten, prăpădit și guraliv. Îi auzeam vorbind, înjurând, și porumbelul tot insista și porumbița nu se lăsa nicicum, își mișca rapid gheruțele prin iarba strălucitoare și fetele se pozau lângă coloanele ionice, și latinul în cămașă de iehovist căuta cadrul ideal, iar japonezii părăsiseră deja parcul. Gardianul a ieșit din ghereta lui, fără ziar, s-a așezat și el pe o bancă și și-a aprins o țigară. Țiganul l-a văzut, a intrat în parc și s-a dus direct la banca lui: „*unchiule, mai dă-mi și mie o țigară*” „*Gata, nu mai am, v-am dat mereu, acum chiar nu mai am. Voi când faceți bani nu veniți să îmi dați și mie un pachet. Chiar nu mai am.*” „*Lasă, unchiule, că fac eu bani și îți cumpăr eu țigări, e bine așa*?”, dar în vocea lui era iritare și frustrare și derută că nu are ce fuma. S-a întors la prietenii lui. Între timp, în parcare a oprit o mașină din care au coborât asiatici. Slăbănogul a țâșnit spre mașină. Era rost de bani.

M-am ridicat și am trecut prin fața gardianului așezat pe bancă. Văzuse că urmărisem toată scena și a răbufnit cu voce destul de tare ca să-l aud și eu sperând probabil să mă opresc și să-l ascult, să vorbesc cu el. Poate îi era frică, așa singur cum stătea el acolo în uniformă, agent de pază și tocmai de asta expus. „*Ai dreacu vagabonzi, toată ziua dă-mi, dă-mi, dar de unde să vă tot dau, mă!*” Nu m-am oprit. O fată se lipise iar de o coloană ionică și vântul îi răvășea părul lung și șaten, îi acoperea fața cu zulufi. Am ieșit din parc, în strada Benjamin Franklin spre Magheru.

Sânpetru German ca teritoriu de pradă

Primul sat întâlnit după ce treci Mureșul cu bacul de la Pecica e Sânpetru German. German mai mult cu numele. Șvabii au emigrat și înainte, dar și după 1989, și nu au mai rămas decât vreo câteva familii. Cei mai mulți sunt bătrâni. Se întâlnesc rar, mai ales la slujbă și la înmormântări. Sânpetru nu mai e satul lor. Sezonierii agricoli, veniți înainte de revoluție din mai toate provinciile, s-au așezat în casele părăsite de șvabi și n-au mai plecat. Pe undeva, pe la margine, stau și numeroase familii de rromi, unii dintre ei urmașii fostelor slugi ale șvabilor. Unii dintre ei au ceva pământ și cal cu căruță. Alții au, în schimb, mașini și relații în lumea interlopă din Arad și Timișoara.

Pe vremea șvabilor, Sânpetru era comună de sine stătătoare. Clădirea fostei primării e abandonată. O construcție mare cu geamurile sparte. E acum o reședință a pustiului. La răscruce, două statui religioase fixate pe coloane privesc spre drumul prăfos. Timpurile bune s-au topit, în locul lor s-au revărsat fărădelegile. Un minor și-a asasinat prietenul pentru o banală datorie. Doi tineri l-au omorât pe concubinul mamei lor. Furturile se produc aproape zilnic. Într-o noapte, au împins afară din curte o mașină. Altădată, au spart școala și au furat computerele. Au furat din biserică și din toate magazinele. Au furat din case particulare.

Francisc Zettelmayer, unul dintre puținii șvabi rămași în Sânpetru, a montat senzori la poartă și la ușa casei. De patru ori s-a declanșat alarma până acum. A ieșit în curte și i-a văzut pe hoți fugind. *„Fură orice. Mașini, biciclete, butelii de aragaz, cârnați, slănină, tot ce prind.”*

Cândva, era discotecă în Sânpetru, ca să nu mai pomenim de balurile de pe vremea șvabilor. Discotecă nu se mai ține din cauza scandalurilor. Bătăile izbucneau din te miri ce. Un climat de teroare difuză s-a instalat în acest sat, cândva prosper și civilizat. Jandarmii și mascații descind frecvent în Sânpetru. E un loc bine marcat pe harta infracționalității din județul Arad. Spiritul comunitar de altădată a dispărut ireversibil. Noii localnici, originari din părți diferite ale României, nu au mai reușit să formeze o comunitate cu valori comune așa cum au avut șvabii. Trăiesc în casele lor, dar fără spiritul lor.

Suspiciunea, dezinteresul pentru valorile comune, lipsa de cooperare, frica și alte beteșuguri sociale îi fac vulnerabili. Potrivit rezultatelor unui referendum, locuitorii ar vrea ca Sânpetru să se desprindă de comuna Secusigiu și să redevină comună de sine stătătoare ca pe vremuri. Ar avea iar primărie și post de poliție. Senatul a respins însă în 2008 această inițiativă. Mai bine ar vota schimbarea numelui în Sânpetru Românesc. Ar fi mult mai aproape de realitate și ar respecta și criteriul cetățeniei sub copertina căruia dispar și distincțiile etnice.

Sclipiciul se volatilizează, e tot mai vizibil cum lumea se scufundă în vulgaritate și cinism.

Contemplam o priveliște submontană cu mesteceni aurii în lumina asfințitului, când o aud vorbind la telefon în marginea șoselei pe femeia care aștepta autobuzul: *„Dle executor, ăla nu vrea să respecte hotărârea judecătorească, va trebui să intrăm în forță!”* Am ajuns un popor de procesomani, până și din pragul stânii se găsește vreunul să își sune avocatul.

Dacă vrei să îți cunoști defectele și greșelile, întreabă-ți aproapele: le știe până la specializare și la primul conflict nu va ezita să le folosească împotriva ta cu mai multă determinare decât își va folosi calitățile sale.

Stimez acele animale de la zoo, fie maimuțe sau tarantule, care, sătule de atâtea mutre perindate prin fața lor, se ascund în colțurile cele mai îndepărtate până la a se face inobservabile.

Citeam o analiză economică despre zona euro când mi-a sărit în ochi această bijuterie lexicală: „viziune STATICĂ asupra STĂRII financiare a unui STAT.” E un vers, o performanță semantică și stilistică bună de manual.

Mi s-a părut foarte straniu să văd, când să cobor în pasaj la Universitate, că un japonez matur ține în mână ceva ca o telecomandă și un câine îl privește frontal, de la o distanță de numai câțiva metri: maidanezul s-a scărpinat totuși foarte natural ca să-l mai suspectez că e un robot.

Am lăsat în stradă un grup de nemți și când am ieșit din magazin am găsit un grup de chinezi.

CÂȚIVA OAMENI DIN ROMÂNIA

Scene din viața pictorilor naivi

Târg de Florii la Muzeul Țăranului Român. Abundență de ouă încondeiate și ceramică pictată. Domină mirosul de kurtoscolac și de hamsii prăjite. „*Ai scos ceva*?“. „*Slab de data asta!*„. Un căldărar în straie ardelenești îmbie lumea cu ibrice de aramă. Cineva îl întreabă: „*Ce ești tu, țigan sau rrom*?“ „*Sunt rrom*!“. „*Atunci nu cumpăr de la tine*!“. Vin ecologic, dălți, bice, turtă dulce… Pe undeva înduioșător, produsele de artizanat încarcă tarabele în spatele cărora meșteșugarii își fac socotelile: bani pentru rata la bancă, bani pentru copii și nepoți, bani pentru medicamente…

La ieșire, un panou cu picturi naive. Lângă tablouri, o femeie cu basma și ochelari. E Rodica Nicodin și a venit din Brusturi, un sătuc situat la poalele vestice ale muntelui Găina. Tatăl ei, Petru Mihuț, pictează și el. Tocmai a negociat un tablou cu o clientă. „*M-a rugat o prietenă din Detroit să-i trimit ceva cu iarna lucrat de dvs*“. Au ajuns cu trenul și s-au cazat la un hotel din Bucureștii Noi. Au cărat niște genți mari despre care nu ai bănui că ascund, sub fermoarele închise, tablouri splendide.

„Socrul meu, Niță Nicodin, m-o învățat să pictez, Dumnezeu să-l ierte! Suferea cu inima și nu putea lucra și atunci s-o apucat de pictura asta naivă. L-or și filmat pe atunci, îl chemau la Arad la expoziții. El o vrut să facă satul celebru și ne-o învățat și pe mine și pe tata. Pe vremea aia, nu aveam lumină electrică în casă. Pictam la lampă.”

Arta lor vine din comunism, dar nu a fost o artă propagandistică. Brusturi e un sat de munte, unde nu a fost colectiv, deci nici tractoare și combine pe care să le picteze. Nefiind însă nici o artă protestatară, activiștii culturali au agreeat-o, mai ales că artiștii erau țărani și ilustrau perfect teza potrivit căreia geniul creator se manifestă și la țară, nu numai în mediile urbane.

După ce Niță Nicodin a murit, au rămas Rodica și tatăl ei, Petru, să picteze. Nu se uită în jurul lor ca să se inspire, ci mai degrabă își amintesc satul cum era pe vremea copilăriei lor. În tablouri, indiferent de anotimp, e redat un sat care nu mai este, un sat arhaic, aproape

idealizat. Culorile vii dau senzația începutului de lume. Nimic nu tulbură ambianța, veselia iradiază într-un peisaj cu pomi grei de fructe sau acoperit de zăpezi. Tablourile Rodicăi Nicodin, mai ales, sunt seducătoare, au desenul fin și se vede că sunt lucrate cu minuție.

„În primul rând eu sunt țărancă. Am vaci, porci, îngrijesc de tot ce e în gospodărie. Apoi sunt pictoriță. Mă apuc de lucru seara, după ce termin treburile. Pictez până la miezul nopții, alteori mă prinde și dimineața. Am câștigat și ceva bani, am fost și în câteva țări străine, dar tablourile mele s-or dus mai departe și fără mine.”

La Brusturi a fost o mină de aur, închisă însă în timpul guvernării Năstase. Au venit, după aceea, niște americani să exploreze zona, dar mina nu s-a mai deschis. Rămași fără loc de muncă, mulți dintre bărbații din Brusturi au plecat în Italia și Spania. Petru Mihuț, și el fost miner pensionat mai demult, spune că satul e aproape pustiu. Mihuț are un nepot care a lucrat ca șofer pe TIR în Spania. După ce a strâns ceva bani, s-a întors la Brusturi să înființeze o fermă de vaci. A construit grajdurile, a cumpărat o instalație de muls și 10 vaci de la un fermier din județul Arad. Vacile însă nu au dat laptele scontat. Deși „mari și frumoase”, l-au dezamăgit rapid pe noul fermier. Le-a vândut mai departe cu 700 lei exemplarul, deși le achiziționase cu 1.000 lei. Petru Mihuț îmi povestește cu amărăciune. Îl consolează însă că strănepoata lui, fiica șoferului de TIR, a învățat să picteze. Cosmina e în clasa a șasea și deja merge la târguri cu tablouri. De copiii Rodicăi nu s-a lipit pictura naivă.

„Fetei mele i-or plăcut științele exacte. O terminat matematica la Timișoara, apoi s-o înscris la doctorat în Franța. Fata mea nu a făcut școala cu bani, eu nu am avut bani să o întrețin, o avut bursă mereu și s-o descurcat pe puterile ei. La început nu am vrut să se ducă în Franța. Ce să facă ea acolo, o fată singură? O insistat și s-o dus. Acum e căsătorită acolo cu un francez ai cărui părinți sunt din Alsacia. Și-or luat o casă cu credit și tare îngrijorată îs acum cu criza să nu li se desființeze locurile de muncă. Fata m-o asigurat însă că firmele lor îs bine. Au și o fetiță de un an și jumătate. Mi-au promis că vin la Brusturi acum de Paști“.

Băiatul Rodicăi lucrează în construcții în Spania. Are 32 de ani și amână pe cât posibil să se întoarcă în România, atât timp cât acolo

găsește de muncă. Femeia vorbește cu compasiune despre fiul ei. De câte ori vine acasă și îi privește mâinile, știe că viața lui nu e ușoară. Ar vrea să-l vadă întors în Arad, să-și caute ceva de lucru pe aproape. Nu e convinsă că strânge bani în Spania. Știe că banii câștigați se duc pe chirie, pe mâncare și haine. Mai mult, în curând va fi tată:

„De când am aflat că o să mai am un nepot, pictez în fiecare noapte. Poate am noroc și mai vând din tablouri și pot să-l ajut și pe băiatul meu".

Din forfota vizitatorilor care se scurg pe culoarul strâmt dintre tarabe se mai desprinde câte unul și se uită la tablouri. „*Sunt docomente din satul Brusturi, județul Arad*", își întâmpină Petru Mihuț eventualii clienți. E supărat că a vândut numai două tablouri. Fiica lui a vândut paisprezece. O doamnă care a schimbat două autobuze ca să ajungă la târg îl amenință că la ora 16 vine Barbara Nelson să-i cumpere niște tablouri. El nu știe cine-i Barbara Nelson. Mai mult, e convins că nu va veni nicio Barbara Nelson. E fantezia unei doamne plecate de acasă. O privește fără entuziasm și îi dă o carte de vizită să scape de ea. Fiica lui a vândut paisprezece tablouri, el numai două: „*Mai bine mă duceam la Muzeul Satului. Acolo vindeam mai bine. Pe aici văd că se vântură numai bișnițari*". Ar fi vrut, desigur, să dea mai multe tablouri decât cărți de vizită.

Chat pe șosele

Camionagii români s-au dotat cu stație de emisie-recepție. Cum se pun la drum, deschid stația și intră pe frecvență. Se întreabă reciproc mai ales despre radare și despre echipajele Autorității Rutiere Române care le verifică diagrama unde se înregistrează printre altele timpul cât au stat la volan. Vulgaritățile abundă. Uneori însă în limbajul șoferilor se insinuează un strop de emoție: ,,*mai avem un pic și ajungem acăsucă, domn Petrică*."

Mă urc în microbuzul unui prieten. Destinația: Sibiu. Mașina e goală, dar la întoarcere pe banchete se vor înghesui niște francezi care filmează la Rășinari. Marian deschide stația. O are de probă, de la un văr șofer pe tir. E deja convins că o va cumpăra, fiindcă l-a salvat până acum de câteva amenzi. Pe A1 ploaia se transformă în lapoviță. De sub roțile camioanelor mâzga groasă țîșnește în jerbe pe parbrizul autoturismelor. Din loc în loc, câte un ghinionist scăpat în decor. Pe sensul celălalt, un tir răsturnat. În eter îngrijorarea sporește. ,,*Cum e drumul spre Vâlcea, colega*?" ,,*Ninge pe Dealu Negru. Am stat două ore în coloană*." ,,*Mulțumesc! Drumuri bune!*" Vocile se înmulțesc. ,,*Între Rm.Vâlcea și Curtea de Argeș e drumul blocat*." ,, *Vin de la Slatina, încă se circulă bine. Nu-i nici radar*."
Dincolo de Pitești, pătrundem în plină iarnă. Ajungem la cea mai periculoasă curbă de pe Dealu Negru. La câți au murit aici, ar putea fi amplasat un monument al șoferilor de TIR. Acum, un parapet înalt și solid separă șoseaua de hăul în care se răsturnau mașinile. În sensul de mers se formează o coloană de zeci de camioane. Așteptăm. Când densitatea de mașini crește, discuțiile prin stație se intensifică. ,,*Băi, frate, se dau mici pe gratis la Dedulești?*" ,,*Nu colega, s-o oprit unul cu un tractor cu lamă în vârful pantei*." ,,*Atenție, e ARR ul în trafic*." După câteva minute coboară și mașina echipajului.

Lucrătorii ARR ajung repede ciuca bătăilor. O voce: ,,*ar trebui să scrie pe mașinile lor: aici sunt banii dvs*.!" Un glas cu accent ardelenesc o completează: ,, *la minister iau prime de zeci de milioane din amenzile noastre*.!" În eter, valuri de furie. Șoferii sunt nemulțumiți că, potrivit legii, după 4 ore și jumătate de condus trebuie să ia o pauză de 45 de minute, iar după alte 4 ore și jumătate nu mai au voie

să urce la volan 9 ore. Problema lor este că drumurile proaste nu le permit să parcurgă distanțe prea mari și că se întâmplă ca timpul legal să expire la numai câțiva km de o parcare rezonabilă. Or, dacă depășesc fie și numai cu câteva minute timpul legal sunt pasibili de amenzi usturătoare. Legea are ca scop prevenirea accidentelor, prin faptul că îl obligă pe șofer să staționeze și astfel să se odihnească. Pe de altă parte însă, șoferii își doresc să ajungă la o parcare civilizată sau chiar acasă înainte să le expire timpul legal și pentru asta nu ezită să facă manevre periculoase. Diagramele au ridicat nivelul de stres în viața de camionagiu. Stația de emisie-recepție este și un instrument de defulare. Șoferii își varsă năduful împotriva autorităților, a drumurilor proaste și a conducătorilor de autoturisme a căror vină, în majoritatea cazurilor, e aceea că îndrăznesc să iasă pe șoselele patriei. Cu siguranță lucrătorii ARR, dotați la rândul lor cu stații, intră pe frecvențele camionagiilor și receptează măscările care le sunt transmise. Uneori au parte și de voci înțelegătoare:" *E și ei la muncă. Nu fac ei legile*."

Tirurile se pun lent în mișcare. Lăsăm în urmă grătarele cu mici de la Dedulești. O Dacie a derapat în șanț. „*Lu' ăsta i-o plăcut aventura*" „*Bă, Mao, trăzniți mai suntem și noi. Când o fost soare am stat acasă. Acum îi prăpădu lumii și noi la volan*." „ *Așe-i, bă!*" Mao are voce de tenor. „ *Bă, ăla cu voce groasă! N-ai lucrat pe la Sebeș?*" „*Da mă și ce-i?*" „ *Mi-o povestit frate-miu, Luț, despre tine*." „*Unde-i Luț?*" „ *Lucră pe la Oradea. Bagă Spania și Franța*." „*No, bine. Drumuri bune.*" Coborâm ultima pantă a Dealului Negru. Șoseaua spre Rm Vâlcea e aproape plană. S-a înseninat. În eter se instalează relaxarea. Pe frecvența 22, șoferii evocă experiențe erotice. „*Erau patru bunăciuni pe strada aia. Îs doi ani de când n-am mai fost*." „ *La Sighet faci în dreapta pe lângă Dallas până în spatele blocurilor. E acolo o curte cu poartă mare cu tăbliță „câine rău". E pusă la fentă, că nu-i niciun câine. Îi bine acolo că nu te vede lumea*." „*Am cunoscut una la Zalău. Ne-am tras-o ca-n filme, nebunește*."
Service pentru stații? Informația vine prompt. „*E unul la Orăștie, în parcare la Damian, lângă magazinul de artizanat. Se ocupă de tot: stații, antene, amplificatoare, radio. A fost șofer, dar s-a lăsat. După ce treci de Sebeș, îl auzi pe 22 că-și face reclamă. Are și facturi, dacă decontezi pe firmă*."

Pe Valea Oltului ostilitatea față de automobiliști explodează. Bine că nu explodează un cauciuc. Principalele acuze: *„ăia micii”* le taie fața sau rulează cu viteză prea mică. Aproape de Câineni, un Opel Calibra galben înaintează cu maximum 50 pe oră. Îl depășim. La volan e o tipă sub 25 de ani. Probabil îi e frică. În spate, coloană de camioane. Foc și pucioasă din gura tiriștilor, mai ales când află că mașina e condusă de o femeie. Toate resentimentele dispar însă când foamea proiectează imaginea unui castron cu ciorbă de burtă. Dealu Negru cu ninsorile lui a rămas în urmă, Valea Oltului s-a sfârșit, radarele (fixe și mobile) au fost fentate grație solidarității profesionale, timpul legal e gata să expire, parcarea cu restaurantele râvnite e pe aproape. *„La Boița, unde-i ciolanul mai bun, pe stânga sau pe dreapta*?” *„ Pe dreapta, colega*!” *„Mulțumesc, poftă bună să am.*” *„ Și bani în buzunare, colega*!”

Ne apropiem de Sibiu și datele geografiei rutiere se schimbă. Spre Agnita ninge ușor, dar nu e radar. La Cristian sunt două radare fixe funcționale, apoi drumul e liber până la Sebeș. În eter liniște desăvârșită. Îmi dau seama că de la București nu am deschis deloc radioul. Am ascultat însă câteva zeci de crainici amatori.

Poze din Puglia

„Uite, aici e un tractor mare cum n-am văzut în România, aer condiționat în cabină, stai ca boierul la volan, în timp ce afară sunt 40 de grade plus.” Apasă tasta telefonului mobil și apare o poză cu un berbec suspendat cu capul în jos de cârligul unui utilaj. Animalul fusese ucis și urma să fie eviscerat. *„Ăsta e un berbec cum n-am văzut pe la noi, are niște picioare lungi ca de barză. Ni l-a dat patronul să-l tăiem și să-l gătim.”*

Ca efect al primelor ore de limba rusă din generală, îl porecliserăm „Șkaf”, fără nicio legătură între un dulap și alura sa, fiind un băiat atletic, nu masiv, dar așa e cu copiii, pun uneori porecle după te miri ce sugestii.

„Ăsta e un tractor mai mic, îl conducea patronul. El a lucrat în tinerețe în Olanda și se purta mai frumos cu noi, ne dădea în pauză câte un pahar cu suc sau o prăjitură. Înainte am lucrat la un profesor care are o fermă de roșii. În Italia fermierii sunt subvenționați ca lumea, altfel nu ar face față.”

Liceu nu a făcut, numai o școală profesională de electricieni și s-a angajat la mina situată la 20 de km de casă. Cam ăsta era visul majorității băieților din satele de sub munte: să se angajeze la mină, unde prin anii 90 câștigau salarii bune și ca simpli muncitori. Și dacă făceau liceul, tot la mină aspirau să lucreze, ca tehnicieni, iar dacă terminau și o facultate, un post de inginer în industria extractivă era un veritabil climax profesional. Munceau în schimburi, se înghesuiau în autobuze și dube al căror gaz de eșapament fuziona diminețile cu aburul bălegilor. Spre sfârșitul anilor 90, activitatea mineră a fost drastic restrânsă. Minerii au fost disponibilizați, în schimbul unor salarii compensatorii. Banii multora s-au topit pe electrocasnice și televizoare sau pur și simplu pe beții interminabile.

Ionică a finalizat construirea casei și a cumpărat un ferăstrău mecanic Husqvarna, marcă suedeză, generația care a urmat mai vechii și primitivei Drujbe de fabricație sovietică, a cărei lamă secerase totuși în câteva zeci de ani pădurile de fag și de molid de pe

Valea Oltețului. Cu Husqvarna sa bine îngrijită, Ionică tăia lemne pe la particulari și câștiga pentru subzistență. Ceva mai mulți bani a avut după ce a învățat să cânte la saxofon. Știa la fluier, de pe vremea școlii generale când mergea cu formația artistică la spectacolele „Cântării României”. Așa că i-a fost ușor să învețe la saxofon cu un instructor solicitat să predea cursuri la căminul cultural. După inițiere, a cântat la înmormântări, împreună cu un prieten. Bătrânii gorniști muriseră și, ca tradiția să nu dispară, saxofoniștii le-au luat locul cu aceleași cântece mai mult melancolice decât triste, cu atât mai melancolice în după amiezele de vară submontană când lumina puternică și verdele omniprezent fac dintr-o înmormântare un fel de reprezentație teatrală lipsită de orice tragism: e atâta frumusețe în jur, încât orice sens funebru se volatilizează.

„Aici sunt pe un câmp de sparanghel, rândurile au și câte 200 de m lungime și stai aplecat și te dor șalele de nu mai poți. Sunt toate națiile pe câmp, și ucrainieni cu femeile lor, și negri am văzut.”

Acum doi ani, pe nu știu ce filieră, Ionică a plecat la muncă în Italia. Nici Husqvarna, nici saxofonul nu îi aduceau în casă banii de care avea nevoie, mai ales că între timp se însurase și ajunsese tatăl unei fetițe. S-a angajat ca muncitor agricol la o fermă din Puglia. După câteva luni s-a întors acasă și și-a cumpărat o motocositoare second hand de producție italiană. Era mândru de noua lui achiziție, un veritabil salt tehnologic. Așa cum ferăstraiele mecanice înlocuiseră cu zeci de ani în urmă pe cele manuale, motocositoarele înlocuiesc acum coasa strămoșească, condamnată să ruginească atârnată de creanga unui prun.

„În Puglia sunt foarte multe reglări de conturi. Fură noaptea, apoi cer bani. Unui patron i-au furat un excavator de zeci de mii de euro. I-au luat banii, i l-au dat înapoi, dar peste câteva nopți i l-au furat iar, era disperat tipul. Acolo, dacă intră dușmănia între familii se ajunge și la crimă. Au pistoale, au mitraliere, nu discută. Am un prieten cioban. Noaptea au venit și au furat de la fermă un cal de curse, că patronul e tare în creșterea cailor de curse. Prietenul ăsta s-a trezit, dar ăia nu au fugit, erau înarmați și cu cagule, i-au spus să se bage în pat și să tacă dacă nu vrea să moară și au furat un cal cu un camion.”

Acum și-a cumpărat un tractoraș de grădină, cel mai mic utilaj din familia tractoarelor. Și-a mai luat și un muștiuc de saxofon alto de fabricație franțuzească marca Henri Selmer. Pun un pahar cu vin, în timp ce afară plouă torențial peste grădini și păduri.

„Aici suntem pe vapor. Am venit cu vaporul de la Bari. Uite ce englezoaice erau pe punte, mergeau în vacanță! Am coborât în Grecia și de acolo am venit cu mașina prin Bulgaria. În Bulgaria e mai frumos decât la noi, nu am văzut câmp nelucrat.”

A plecat după ce s-a oprit ploaia și am revăzut pozele de pe telefonul mobil cu tractoare și ferme din Puglia. Nu știu dacă ajuns acasă nu a suflat în saxofon până seara târziu, topit după strălucitorul muștiuc franțuzesc, sau și-a pregătit motocositoarea pentru a doua zi, parcă îmi spusese că are o grădină cu lucernă gata de cosit.

Bătrînul și șarpele

Pata de umezeală apărută la marginea tavanului mi-a făcut programul după-amiezei. Am găsit în sfârșit un instalator, undeva prin Colentina. Ne-am dat întâlnire în stația de troleibuz din fața hypermarketului din zonă. Traficul: dominat de șoferi grăbiți să ajungă la timp în fața televizoarelor pentru meciul România-Italia. Nu mi-a fost greu să-l identific pe meseriaș: mă prevenise la telefon că poartă o șapcă albă, cel care mi-l recomandase precizase că tipul e în vârstă, iar geanta uzată trântită pe bitum nu părea a fi plină cu altceva decât scule și haine de schimb.

Am ajuns acasă. Concluzia primelor investigații a fost că țeava este înfundată și trebuie intervenit cu șarpele metalic, o sculă de nelipsit din inventarul unui instalator. Am coborât la subsol. Acolo e un labirint de coridoare înguste, cu boxe în interiorul cărora, de prin 1936, generațiile de proprietari și-au înghesuit toate vechiturile la care nu s-au îndurat să renunțe. Unele boxe sunt încă protejate de uși cu lacăte, altele sunt deschise și pline cu miasmele putreziciunii.

Ne-am oprit sub țeava groasă care colectează excrementele locatarilor. De-ar fi numai atât: scormonind cu șarpele în lungul țevii, moșul, încă verde și lat în spate, scotea bucăți de textile pe care mâinile nesimțiților le aruncaseră în closet. Părea un urs care scotocește într-un portbagaj. Eu am stat undeva în spatele instalatorului, ținându-i lanterna, în timp ce administratorul, pus și el la treabă, învârtea ceva ca o manivelă atașată la capătul celălalt al șarpelui. Putoarea de latrină era încă suportabilă. Bătrânul, cocoțat pe resturi de mobilă mâncate de umezeală, continua să scoată cârpele care înfundaseră țeava. Lucra cu determinare, aplicat, uimit de nesimțirea oamenilor și fără să se strâmbe din cauza miasmelor tot mai greu de suportat.

După un sfert de oră de travaliu, a reușit să desfunde țeava principală, iar la insistențele administratorului, căruia îi părea probabil incredibil că am adus un instalator dispus să facă o așa muncă, moșul s-a apucat să desfunde și o țeavă care făcea joncțiunea cu țeava principală. A introdus șarpele din nou, eu cu lanterna în mână, administratorul învârtind iar de manivelă.

Dintr-odată, am auzit un bufnet și am simțit ceva vâscos și umed împroșcându-mi pantalonii, brațele, abdomenul… Instinctiv, m-am dat într-o parte și m-am uitat pe haine: era căcat, pete de căcat. Am fugit icnind, gata să-mi dau ficatul afară. Aerul se împuțise de tot. Nu am mai avut puterea să revin în iadul unde erau bătrânul instalator și administratorul. Dar moșul! Erau copleșiți de fecalele revărsate, ca petrolul dintr-o conductă spartă, după ce dopul de cârpe cedase. Administratorul avea cămașa murdărită în dreptul pieptului și pantalonii de la genunchi în jos, dar instalatorul era glazurat din cap până în picioare, avea în urechi, în păr, pe piept, ar fi avut și în ochi dacă nu-i protejau lentilele ochelarilor. Am râs, învins de insolitul cel mai scârbos: un om care venise pentru câteva zeci de lei să repare o țeavă și acum își curăța de rahat fața și corpul.

„*Am 79 de ani, dar e prima oară când pățesc una ca asta*”. M-a uluit faptul că nu părea să-i fie scârbă, de parcă s-ar fi tăvălit în ciocolată, și nu un jet de fecale l-ar fi împroșcat. Și-a făcut un duș la subsol, cu apa scursă printr-o țeavă plină de rugină, i-am adus din casă hainele de stradă, și-a îmbrăcat pantalonii fără chiloți, și-a luat geanta cu scule și, ștergându-și ultimele zoaie de pe față, mi-a comunicat costul…

Am avut pentru prima oară senzația că plătesc un erou sau un martir. În mașină, la întoarcere: „*Aveți ficatul tare, dom'le! Eu am crezut că mor de scârbă!*”. „*He, he, he, păi eu sunt obișnuit, fiindcă de patru ani scot rahatul de sub nevastă-mea. A paralizat, nu se poate da jos din pat, nici nu vorbește și eu singur am grijă de ea, fiindcă fiica noastră e măritată în Germania și vine rar pe la noi.*”

Spre casă am mers încet pe banda unu, depășit de inși ahtiați după berea din frigider și pregătiți să sufere aproape o sută de minute în fața unui televizor. Instalatorul meu își propusese să răcească în congelator sticla cu vin și să se fixeze și el cu ochii în micul ecran. Spre deosebire de ceilalți, el tocmai trăise o întâmplare unică și teribilă chiar și pentru un oraș de peste două milioane de suflete.

Cu dragoste, din România candorilor eterne

Pe Neluțu l-am cunoscut în timpul unei deplasări într-un orășel din nordul țării. Umblasem toată ziua să strâng material pentru un reportaj despre localnicii emigrați în țările mediteraneene. Seara am ajuns la pizzeria unui tip care lucrase prin Germania. Bob făcea figură de lup tânăr în mediul de afaceri turistico-rural pe o rază de peste 20 de km. Tocmai își deschisese un post de radio local, fără manele, cu știri și talk-show-uri care să bage spaima în autorități și în serviciile publice din zonă.

Ambiția cred că-l făcea să se imagineze ocupând cândva fotoliul de primar. Neluțu, angajat ca reporter, moderator și DJ, avea implicit misiunea să netezească drumul spre demnitatea visată de patronul său. Studioul era la doi pași de terasa pizzeriei. Între două buletine de știri, Neluțu da fuga să mai soarbă un pahar cu bere. Mai lucrase în radio, parcă pe la Reșița, aveam ceva în comun, așa că ne-am înțeles ca între profesioniști.

La plecare i-am dat numărul de telefon, mă gândeam că va fi un bun furnizor de subiecte: pe terasa aceea se strângeau mai toți tinerii din împrejurimi întorși pentru o vreme de prin Italia și Spania, ba am descoperit acolo și un arab comerciant de cherestea: *„la voi, bădurea e bedrol”.*

27 octombrie:
„salut mă dumitru la mulți ani pentru ziua de ieri să ai noroc uite mi-am dat demisia de la bob e un ticălos mă o jigodie nu m-a plătit cât a zis l-am dat în judecată peste două săptămâni am deja termen da nu mi-e frică de el pot să-l chem pe nașul meu cu motocicliștii îl fac varză dar și eu de-l prind îl pocnesc nu mi-e teamă știu multe despre el l-a legat pe tacsu de mașină și l-a târât pe stradă fiindcă nu a avut grijă și i-a murit câinele toți îl urăsc de când cu radioul i-a supărat pe toți primar poliție directori de la hoteluri acum sunt de partea mea nu are curajul să-mi facă rău dar tu o mai știi pe loredana mi-a prezentat-o bob în primele zile acum suntem împreună m-am mutat la ea mai are un an și termină liceul apoi ne căsătorim și ne ducem la țară undeva în oltenia unde stă tacsu mă apuc de agricultură cultiv pepeni legume o să am

timp și pentru mine să citesc să scriu o să fie frumos te mai sun eu încă o dată la mulți ani"

martie, anul următor:
„salut dumitru nu o duc prea bine am plecat de acolo cu loredana înainte să termine liceul ne-am dus la tacsu în oltenia ne-a primit bătrânul dar parcă nu cu toată inima în fine ne-a dat o cameră o grădină ne-am apucat de muncă după o săptămână într-o seară loredana mi-a zis că a sunat-o bob și ei i s-a făcut dor de el că nu credea dar nu mai putem sta împreună și chiar în seara aia și-a strâns hainele și lucrurile și a dormit la o verișoară apoi a doua zi s-a întors în ardeal eu am stat peste noapte cu bătrânul: e ca mă-sa băiete! am băut țuică din aia olte-nească până dimineața"

ieri:
„salut dumitru neluțu sunt mă mai ții minte am nevoie de un sfat de la tine trebuie neapărat să iau o hotărâre m-a sunat bob m-a rugat să mă întorc să renunț la proces îmi dă bani din urmă îmi măreșete leafa vorbește cu loredana să fim din nou împreună l-au întrebat oamenii de mine unde sunt ce să fac zi și tu ACOLO E NEVOIE DE MINE"

Casierița de la metrou

Unele gesturi, poate obișnuite în altă parte, strălucesc prin contrast în orașele unde furtul e și cultură, și industrie.

În ziua aceea era târg de turism la Romexpo și îmi propusesem să fiu acolo din pură curiozitate. Mi-am îndesat în buzunar hârtia de 100 de lei ejectată de bancomat și am coborât la metroul din Piața Romană. Am cerut la ghișeul dinspre Coloane o cartelă de 2 călătorii. Casierița avea o fizionomie demnă de o melodramă. Am recuperat restul și am plecat mai departe.

La târg, un banner uriaș cu: „România – mereu surprinzătoare”. Atributul e cel mai exact din tot ce s-a produs în campaniile de promovare turistică. Suntem o țară a surprizelor, unele, din păcate, tragice. Un cuplu de nemți sexagenari pornise în călătorie spre Ierusalim într-o teleguță ca în Vechiul Testament. Sperau ca la capătul aventurii lor să atingă Sfântul Mormânt. Au fost omorâți prin sugrumare în marginea unui sat românesc de un tâlhar din partea locului. Alți străini au venit pe aici cu spaima că vor fi devorați de canibali aciuiați printre ruinele unor fabrici ceaușiste. Au petrecut însă zile minunate în casele unor țărani vegetarieni, maeștri în arta gătitului verzei și fasolei.

Oferta agențiilor pentru destinații externe domina târgul. Sunt voci care nu obosesc să deplângă săracul turism intern părăsit de români pentru alte țări și nu prea solicitat de străini. Ei, și? Turismul e afacere, deci e supus legilor pieței. Ești bun, te caută lumea! Turistul alege să-și cheltuiască banii acolo unde îi convine. Apoi, într-o lume a liberei circulații, e normal să vrea să viziteze locuri noi, nu să calce pe trasee cunoscute de pe vremea când era elev. Omul se transformă în turist din hedonism, nu din datorie patriotică.

O agenție vindea călătorii în metropolele Europei. Am descoperit într-un pliant câteva imagini din Viena. Tânjesc după o excursie la Leopoldsberg, o biserică situată pe un deal împădurit din nordul Vienei. Acolo nu te urcă nici o agenție de turism. Din vârf se vede cam tot orașul și Dunărea străbătută de vase de croazieră. Seara, la

poalele dealului, în Nusdorf, la umbra unor arbori seculari, pe terase cu mese din lemn, clienții beau vinul alb produs în cramele vieneze. Am parcurs copleșitoarele muzee imperiale cu speranța că la capătul fiecărei zile mă așteaptă o carafă cu gruner weltliner.

La ieșirea din pavilion am simțit miros de kurtoscolac. Am poftit. Mi-am numărat banii și am constatat că e ceva dubios în micul meu buget. Ar fi trebuit să mai am și o bancnotă de 50 ron din restul de la bilet. Într-o jumătate de oră am fost în fața ghișeului de la metrou. Casierița cu fizionomie demnă de o melodramă ieșise din tură. Eram pregătit să-i explic succesoarei sale, deși nimic nu era de neclintit în susținerea cauzei mele. Nu a mai fost nevoie. *„Colega mea mi-a zis să vă restitui 50 de lei în cazul în care vă întoarceți.”*

Viața din pustiul Spatei

E neras de săptămâni. Părul și-l ține ferit de rigoarea unui piaptăn. Bătrânețea i s-a urcat în spate și-l apasă. De ochi nu i s-a atins. Îi mustesc încă de viață. Păstrează în ei lumina care curge peste păduri și fânețe. Cred că numai pentru lumina asta a revenit aici, în satul al cărui duh a pierit cu zeci de ani în urmă. Se uită peste dealuri, spre Vizma, spre Bruznic și Bara. Din toate părțile ne copleșește clorofila. Priveliștea pare suspendată de niște raze limpezi ca picturile medievale. „*Moș Șera, nu-i prea mult noroi în raiul dumitale*”? Surâde. „*Ba da, ne mănâncă noroiul, iar când se usucă pământul, ne mănâncă puricii*”.

Îmi vorbește despre niște purici care se înmulțesc și zac în țărâna uscată. Cum prind picior de om sau de dobitoc sar și-l chinuie cu înțepăturile lor ticăloase. Am noroc: e vremea noroiului și nu risc să fiu anemiat de mărunții vampiri ai Spatei. Bătrânul se sprijină de colțul casei aproape dărăpănate. A căzut tencuiala pe alocuri și se văd bârnele sfredelite de carii. În fereastră, câteva ghiceve cu mușcate roșii. Le-a adus nevasta lui, tanti Florica, din Ghiroda, o comună mare lângă Timișoara. Acolo s-au așezat ei după ce au părăsit Spata, cu mulți ani în urmă. Satul s-a pustiit atunci repede.

Țăranii și-au încărcat în camioane și cărămizile și grinzile caselor desfăcute bucată cu bucată. S-au dus unde le-a venit mai bine, în satele mari din câmpie, în Lugoj și Timișoara, să muncească prin fabrici ca să aibă copiii lor o viață mai ușoară. Mirajul orașului, CAP-ul, izolarea și nămolul au stins suflarea Spatei. Pe vetrele fostelor case au crescut ierburi și tufișuri. Abia recunoști că aici au trăit cândva aproape o sută de familii. Destinul le-a risipit pe toate. Au lăsat numai oasele morților într-un cimitir cotropit mai târziu de buruieni și arburști sălbatici.

Cimitirul e un crâng cu niște cruci de lemn putrezit răsturnate prin tufișuri. Aici zac toți acei care odinioară făcuseră din satul lor o grădină. Munceau pământul cu boii, țineau stupi, îngrășau porci în pădurea cu ghindă și nu le păsa că trăiau izolați într-un vârf de deal: lumea lor le era de ajuns. Apoi a năvălit comunismul, i-a lăsat fără boi

și fără țarini, le-a băgat pe gât CAP-ul și lumea lor a luat-o la vale. Au rămas cu timpul numai câteva case ruinate, o biserică părăginită și clădirea școlii și a căminului cultural cu acoperișul prăbușit pe jumătate. Familia Șera Nicolini a plecat printre ultimele. Nu o lăsa inima să se rupă de satul tinereții. Aveau copilul la școală și nu mai rămăseseră decât doi elevi. Nu mai era de trăit în Spata. Au încărcat totul în camion și s-au dus și ei. Și-au construit casă nouă lângă Timișoara. Pe băiat l-au transferat la o școală în oraș. Bărbatul și-a găsit de lucru la un depozit frigorific. A muncit zi de zi la –10 grade C, stivuind cu un utilaj carcase de porc pentru export. Soția lui a nimerit mai bine, la cofetăria Macul Roșu, apoi femeie de serviciu la o farmacie.
Înapoi sub cerul Spatei

După revoluție, în anii aceia clocotind de speranțe, bărbatul și-a anunțat familia că se întoarce. Împlinise 50 de ani, iar serviciul friguros îi mânca sănătatea. Spata l-a ispitit cu peisajele ei și cu promisiunea libertății. A fost ca un vis care s-a ivit din trecut și l-a învăluit. Puterea acelui vis l-a adus pe Șera înapoi. În noroaie și în mijlocul puricilor. Vecin cu biserica ruinată și cu școala gata să cadă. Un singuratic într-o casă șubrezită de vreme, în marginea unui drum bântuit iarna de lupi și poate de sufletele celor sosiți de pe lumea cealaltă să-și plângă satul înghițit de sălbăticie.

Tanti Florica a refuzat, la început, să-l urmeze. Venea însă de două ori pe lună să-i gătească și să îngrijească mormintele părinților ei. Visa noaptea că aluneca dealul cu cimitir cu tot și oasele morților se împrăștiau peste tot. Abia aștepta să vină sâmbăta, să urce în tren și, când ajungea pe dealuri, să răzbească prin noroaie ca să vadă că nu s-a mișcat nimic, decât poate a mai căzut o cruce sau ierburile sunt și mai înalte. O înfiora ce mai rămăsese din Spata, satul pe care îl părăsise cu ochii în lacrimi. În final însă a acceptat și a rămas.

Au vaci multe, vreo 200 de oi și o ciurdă de porci. Prea multe animale pentru puterile lor. E ambiția lui Moș Șera. A vrut să fie fermier, să își facă singur program. Nici nu a mai așteptat pensia. S-a mutat în casa socrului său, una dintre puținele care au rezistat exodului, fiindcă locatarul nu a vrut să plece. A închis ochii aici, sub cerul Spatei. Moș Șera i-a luat locul. Tanti Florica nu-l iartă că a adus-o iar în singurătatea asta. Se obișnuise la oraș, îi plăcea acolo. I s-a făcut milă de

bărbatul ei și a venit să trăiască alături de el în mizeria pe care frumusețea dealurilor nu o fac mai suportabilă.

Femeia mă privește prin lentilele ochelarilor cu niște ochi albaștri și obosiți, aproape resemnați. Sufletul îi e însă neîmpăcat, aproape în fiecare zi își ceartă bărbatul. *„Mi-o părut rău când am plecat și acum îmi pare și mai rău că m-am întors. E muncă multă și noi suntem bătrâni și slabi. Nu mai e pentru noi viața asta aici. El nu vrea să mai vindem din oi, din vaci. Vrea multe animale, dar nu vede că nu mai suntem în stare. Ce mai caut eu aici? De ce m-am întors?”*. Strigă la vaci, dar parcă ar vrea ca vacile și oile și porcii să fugă și să dispară, iar ea să se trezească în casa din Ghiroda, ca dintr-un coșmar. Satul tinereții ei a dispărut, nu-l mai găsește decât în memorie, într-un roi de amintiri luminoase. Spata de acum e un sat fantomatic, un loc dezolant și vitreg pentru o familie care a vrut să întoarcă timpul, să fie ca altădată.

Au venit doi bărbați din Bruznic, cu căruța peste dealuri, să castreze porcii și, în câteva minute, liniștea se face ferfeniță. Porcii se zbat în noroi să scape din strânsoarea funiilor și a brațelor și țipă ca în infern. Singura lor șansă ar fi să smulgă prunii de care sunt legați și să zboare până la norii ăia frumoși a căror umbră curge lin peste pășuni. Bisturiul taie însă precis și masculinitatea lor se revarsă într-un castron de tablă. Mâinile femeii erau obișnuite să țină tăvile cu amandine și savarine.

Când țipetele porcilor încetează, îi aud reproșurile stimulate probabil și de prezența mea, martor indezirabil al traiului lor primitiv. *„Moș Șera, nu toată lumea-i mulțumită de raiul dumitale!”*. *„O să-i dau drumul, o las să plece la Ghiroda, dar să știi că pe mine tot aici mă găsești. Nevastă-mea a fost cea mai frumoasă fată din Spata. Eu sunt de loc din Vizma, e pe dealul celălalt spre apus. Am iubit-o pe Florica de când am văzut-o și am vrut să mă însor cu ea și să trăiesc în Spata că am iubit și satul ăsta mai mult decât Vizma unde m-am născut. Acum ei nu-i mai place, dar uite, aerul ăsta nu-l mai găsesc nicăieri”*.

Un singur lucru îl necăjește cu adevărat. Nu mai are pușcă. S-a întors în Spata cu arma pe umăr. Îl făcea să se simtă puternic în nopțile singuratice de iarnă când haitele de lupi urlau în apropierea casei. Vara trecută, niște ciobani tineri au băgat oile în grădinile sale. I-a

somat să plece. S-au înjurat. S-au amenințat. De frică, a tras. Glonțul s-a topit în aer. Văzând că nu-i de glumă, ciobanii s-au retras. L-au reclamat la poliție. Bătrânul a scăpat de proces, dar a rămas fără pușcă. I-au confiscat-o polițiștii și nu a reușit să o mai recupereze. Scrie petiții către diverse instituții din Timișoara și București. Are autorizație de port armă. A tras în aer. A vrut, zice, numai să-i sperie, să nu se apropie cu bâtele. Spata nu-i nici pe departe un fief al bătrâneților liniștite.

Câțiva oieri din Sibiu au pus ochii cu ani în urmă pe Spata pustiită. Au cumpărat cele câteva case care cu chiu cu vai mai stăteau în picioare și zeci de hectare de pășune. Familia Vonica din Poiana Sibiului s-a așezat prima, încă de pe vremea CAP-ului, apoi au venit jinarii, familiile Sterp și Dragomir. Un italian a cumpărat vreo 200 de hectare, a semănat în primul an porumb și grâu, apoi nu l-a mai văzut nimeni. Spata s-a transformat într-un conglomerat de târle. Toată valea pînă spre câmpie e sub dominația turmelor. Spata a ajuns o foarte productivă fabrică de telemea. Un cordon de brânză leagă Spata de București.

Porcii mișună și scurmă prin centrul fostului sat. O scroafă coboară pe scara de beton dintr-o cameră a clădirii care a fost cândva școală și cămin cultural. Acolo e acum cotețul ei. Acolo sălășluiește una dintre coloniile acelea de purici înfricoșători de care pomenea moș Șera. Peste drum e biserica. Vârful turnului s-a prăbușit. Într-o firidă vegetează un copăcel. Sfânta liturghie nu se mai ține de multă vreme. Naosul arată ca o magazie părăsită. Clopotul a fost transportat la o biserica dintr-un sat din apropierea Lugojului. Pentru cine să mai bată și cine să mai tragă de funii? La sărbători, oierii se duc în satele lor din Munții Cindrelului. Aici nu-i casa lor și sufletul lor nu-i legat de aceste locuri. Aici e numai pășunea pentru oile de pe urma cărora câștigă bani să aibă în Mărginime case mari și bine întreținute. Fără ei, sălbăticia ar fi cotropit definitiv vatra fostului sat.

Acum, e o forfotă continuă de animale și tractoare. Puțin după prânz, un băietan își mână turma spre sat. Ascultă muzică de pe un telefon mobil ținându-și o galenă înfiptă în urechea dreaptă. Dă comenzi unui câine boitar care se repede spre oile rebele. Trecem pe drumul dintre fosta școală și biserica părăsită. Ajungem la familia

ciobănașului: o mamă cu patru copii, cel mai mare abia a împlinit 20 de ani. Stau în casa unui fost gospodar din sat. Magazia s-a umplut cu putini cu brânză, sub șopron se înghesuie câțiva viței. Femeia mă invită în casă. E vorbăreață și prietenoasă. Îmi aduce un teanc cu poze. Îmi arată casa lor din Jina. E din cărămidă, cu două etaje. Înainte să vină aici, câștigau bani din comerțul cu brânză. Au vândut ani buni în Piața Delfinului. Apoi, soțul ei a hotărât să se stabilească în Spata și să țină oi.

Au cumpărat casa asta cu acareturi și 20 de hectare de teren. Bărbatul i s-a dus cu ceva treburi la Jina. Pe drum, a făcut infarct. Avea 43 de ani. Lenuța Sterp a rămas să își trăiască văduvia în noroaiele Spatei. La casa din Jina nu au mai lucrat nimic. A rămas așa ca în fotografie, netencuită. Cu banii câștigați din vânzarea brânzei mai repară acareturile de aici. Au 160 de oi, vaci, porci, orătănii, o grădină cu zarzavaturi și un tractor cu ajutorul căruia răzbesc prin noroaie. Drumul de la Bara până la Spata se preface după fiecare ploaie într-un fluviu de noroi frământat de copite și roți. Noroiul ăsta ar descuraja și o armată. Calc cu spaima că sub talpă dospește un hău de nămol. Abia îmi smulg un picior, celălalt se și scufundă până la genunchi. Îi înțeleg pe cei care au plecat. O înțeleg și pe tanti Florica. Postmolul a învins un sat întreg. Numai oierii îi rezistă.

Roțile tractoarelor lasă în urmă șanțuri adânci. Apa le transformă în crevase. Încet, dar sigur, își împlinește opera de eroziune. Ar fi nevoie de un drum pietruit, dar în vremuri de criză sigur nu mai sunt bani pentru un astfel de proiect aproape utopic. Pe indicatorul rutier din fața primăriei din Bara s-a depus un strat de rugină atât de gros, că abia pot citi „Spata 4 km”. Rugina aceea care a mâncat tabla comunică totul. E adevărata informație. Ar putea fi smuls și nimeni nu ar băga de seamă. Bine că la Spata e totuși curent electric. Oierii au televizoare și iluminat stradal.

Mă țin strâns de obloanele metalice ale remorcii, noaptea târziu, pe drumul de întoarcere. Tractorul se opintește și gâfâie printre tufe de măceș. Roțile mari aruncă în urmă jeturi de noroi. Dacă nu ar fi balansul ăsta gata să mă azvârle, probabil aș adormi. Spata m-a sleit de puteri. Îi privesc în depărtare punctele luminoase aliniate în noapte ca pe marginea unui bulevard. Primul stâlp e lângă casa

lui moș Șera. Probabil nu s-a culcat, probabil scrie o petiție ca să-și primească pușca înapoi sau își amintește de vremurile fericite când s-a însurat el cu cea mai frumoasă fată din Spata. Un alt stîlp e lângă casa Lenuței Sterp. Fetele ei probabil se uită la televizor. Și tot așa, neon după neon, până în capătul de nord al drumului. Numai noaptea, Spata pare un sat viu.

Drumul viilor

Soții Chelaru au fost ingineri chimiști. Nu aveau nicio treabă până în anii ‘90 cu viața la țară. Bucureșteni prin naștere și prin serviciul prestat zeci de ani pe platformele industriale ale Capitalei. Auzeau un muget de vacă numai în concedii. A venit Revoluția, apoi legile proprietății și atunci Valentin și Iulia și-au amintit că un bunic stăpânise cândva în Valea Călugărească un conac și câteva hectare de vie nobilă. Au pus piciorul într-o podgorie pentru prima oară. Un spirit al trecutului s-a trezit în inima lor și nu au mai dormit liniștiți până nu au redobândit conacul și via de odinioară..

„ *Am găsit o ruină. Rămăseseră numai pereții și acoperișul. Găuri și spărturi peste tot. În pivnița mare, unde-și ținea bunicul butoaiele cu vin, fusese ani de zile un țarc pentru oi. 15 basculante de bălegar am scos de acolo*”. Doamna Iulia aduce un plic cu poze. „*Acesta este Bucur Bunescu tânăr. Aici e la nuntă, iar aici la 70 de ani.*”

Un bărbat viguros, al cărui chip exprimă voință și echilibru. Unul dintre cei mai importanți comercianți de textile din România interbelică. Fostul magazin București a fost proprietatea lui. A avut case la Șosea și numeroase prăvălii. A cumpărat și câteva hectare de vie în Dealu Mare și a construit un conac unde venea cu familia să mai uite de lumea agitată a afacerilor. Printr-un miracol, Bucur Bunescu a scăpat de arest și muncile canalului. A suportat cu stoicism naționalizarea averilor sale și traiul precar din primii ani ai comunismului. A murit la 90 de ani și a dus cu el în mormânt imaginea unui copil orfan care trecuse cândva munții în Regat să se facă băiat de prăvălie.

„*Bunicul s-a născut în 1876 în Săcele, judetul Brașov. La numai 12 ani a rămas orfan de tată. Părintele său era oier și în timpul transhumanței a căzut în Dunăre și, fiind apa rece, s-a îmbolnăvit la plămâni fără să-și mai găsească leacul. Bucur, cel mai mare dintre frați, ca să-i ajute, a plecat la București și s-a angajat la prăvălia unui comerciant de textile. Băiat muncitor și de caracter a câștigat încrederea patronului său. Când a crescut mai mare, acesta l-a făcut partener de afaceri și au prosperat amândoi.*”

Teodor-Cristian Chelaru și-a urmat părinții în aventura rurală. Pleacă la școală călare pe bicicletă. Coboară numai în frâne. Nu a ezitat să se apuce de treburi de neimaginat in Bucuresti. De pilda, în vacanță, a făcut numai el 500 de stâlpi din beton pentru pomii fructiferi.

„ Nu am vrut să rămân singur în oraș. E greu aici, dar peste câțiva ani va fi mai bine.”

Viața de oraș, cu ritmurile și legăturile ei, nu le-a permis să se decidă prea ușor. I-a mai tentat câțiva ani cu mirajul afacerilor în domeniul industriei chimice. Partenerii de afaceri i-au trișat. Valentin nu a avut succesul bunicului său. Norocul le-a venit însă chiar din partea lui Bucur Bunescu. De dincolo de mormânt, fostul comerciant de textile și-a ajutat nepotul să răzbată. Soții Chelaru au recuperat o parte din proprietăți, apoi le-au vândut, iar banii încasați i-au investit în via de la Valea Călugărească. Nu puțini bani s-au dus pe avocați pentru a smulge din chinga unor interese locale hectarele de vie. Pentru a face locuibil fostul conac, au cheltuit de asemenea sume uriașe.

Încetul cu încetul, Chelarii s-au dezlipit de traiul din București. Legăturile stabilite în zeci de ani s-au rupt pe rând, dar altele noi s-au refăcut în Valea Calugarească. Prin tuburi subtile, ca în experiențele chimice, seva vieții s-a mutat dintr-un vas în altul: tot mai puțină în vasul numit București, tot mai multă în vasul numit Valea Călugărească, până când familia Chelaru s-a decis: a încărcat în camion tot ce avea într-un apartament de 3 camere și a pornit spre Dealu Mare, pe drumul viilor. Teodor-Cristian Chelaru și-a urmat părinții în aventura rurală. Pleacă la școală călare pe bicicletă. Coboară numai în frâne. Nu a ezitat să se apuce de treburi de neimaginat in Bucuresti. De pilda, în vacanță, a făcut numai el 500 de stâlpi din beton pentru pomii fructiferi.

„ Nu am vrut să rămân singur în oraș. E greu aici, dar peste câțiva ani va fi mai bine.”

Valentin se grăbește să-mi explice: *„ Decizia a fost pe jumatate sentimentală, pe jumătate rațională. Am vrut să refacem proprietatea lui Bucur Bunescu, așa cum am văzut-o în fotografiile vechi, dar ne-am gândit că via poate fi și o afacere, putem trăi din viticultură chiar și în România.”* Doamna Iulia a părăsit marele oraș fără regrete *„ În*

București simțeam că nu mai am aer, eram bolnavă, dar aici m-am făcut bine, pot să mă mișc în voie. Îmi place natura, nu am vecini, nu mă deranjează nimeni, dar nici eu nu deranjez pe cineva.”

Cum o fi reușit inginerul să se transforme în podgorean? „ Înainte pentru mine strugurii erau albi și negri. Nu aveam habar de soiuri, nu știam să disting un vin din Feteasca Albă de unul din Fetească Regală. M-am înscris la un curs de viticultură la liceul din Valea Călugărească și trei luni, zi de zi, am coborât și urcat dealul cu o mapă sub braț. Cunoștințelor obținute acolo le-am adăugat sfaturile unei doamne de aici, fiica fostului administrator al viei unui francez. Tatăl ei l-a cunoscut pe Bucur Bunescu, fiindcă au fost vecini. Ne-am dus la doamna Lenuța să cerem niște ouă să le punem sub cloșcă și când a aflat că sunt nepotul lui Bunescu s-a bucurat și s-a oferit să ne ajute. Nu-i venea să creadă că am renunțat la București și că vrem să prindem rădăcini aici.”

Adevărata provocare pentru familia Chelaru asta a fost: să deprindă tainele viticulturii ca să poată readuce la lumină o vie aproape distrusă. Nobilul Merlot era în prag de sălbăticire. În unele locuri strugurii piperniciți abia se mai vedeau printre bălăriile atotstăpânitoare. După ani de muncă , via familiei Chelaru a ajuns una dintre cele mai bine îngrijite din Valea Călugărească. De curând au câștigat la concursuri de degustări de vinuri primele medalii.

„Mergem rar la Bucuresti și numai dacă avem treburi importante. Stăm puțin. Abia așteptăm să ne întoarcem. Prefer să ajungă acolo vinurile noastre. Când e zarea limpede, vedem blocurile din București. De aici, orașul se vede mic. Cu cât mai mic, cu atât mai frumos.”

ÎNSENINĂRI

Hazardul creează uneori instalații la care nici cei mai ingenioși artiști nu visează: apa cădea admirabil din țeava unui balcon de pe Dionisie Lupu fix prin geamul uitat întredeschis al unui Peugeot direct pe scaunul șoferului și băltea acolo și stropii săreau pe volan și pe un teanc de facturi.

Cea mai simpatică operațiune de dezăpezire pe care am văzut-o în iarna trecută: undeva pe Dorobanți, un tip cu fes negru și geacă maron săpa cu mâinile goale în mormanul de zăpadă ca să elibereze o cutie poștală.

Am trăit să o văd și pe asta: o mamaie cu basma și pufoaică o ghida astăzi pe o tânără șoferiță să parcheze pe str. Grl. Berthelot, pe unde sunt niște magazine de modă: *„în față, maică, în față, așa, așa, fă stânga, stânga, e bine, maică, e bine*.” Am râs singur pe stradă până am trecut de stejarul secular de lângă Ministerul Învățământului.

L-am întrebat în hypermarket pe un angajat, cred că era cel mai bătrân angajat din locul acela, cum sunt roșiile pe care tocmai le descărca din lădițe și le punea pe un stand la vânzare. Omul s-a uitat la mine și mi-a răspuns cu năduf: *„roșii, dă-le-n gura mă-sii*!”

Oamenii se dezic cu mai multă ușurință de sentimentele lor bune, decât de ideile lor proaste. Cu ideile proaste unii merg până în mormânt, în timp ce relația cu sentimentele bune e aceea dintre măcelar și victimele fragede ale satârului său.

Am crezut că are pe cap caschetă de motociclist metalist, dar era un castron de tablă bine lustruită că sclipea în lumina amiezii, cum omul, nebărbierit și cu mormanul de plase ticsite cu toată averea lui, sta pe bancă lângă magazinul Cocorul și surâdea pierdut în negura minții sale: îl imita probabil pe Don Quijote când tocmai luase drept coif castronul bărbierului.

Dacă un istoric sau un filolog ar vrea să studieze formulele de adresare ale supușilor către împărați, îi semnalez formula folosită de țăranii din Gura Râului, jud. Sibiu, într-o scrisoare trimisă împăratului habsburg, Francisc I:” *Oh, preaînălțate împărate și prealuminate și al nostru DULCE TAICĂ*”.

E chiar entuziasmant ca printre atâtea horcăieli, scrâșnituri, claxoane care țâșnesc din valurile murmurului greu al Pieței Romane la 10 dimineața să auzi o bătrânică vorbind la telefon cu glas duios: „*pulovărașul ăla cu mâneci lungi e frumos, îmi place mult*”.

Până să ajung aproape de bazinul plin cu apă din Parcul Ioanid, am simțit încă mirosurile florilor, dar apoi am intrat în câmpul olfactiv generat de o pipă: sub damful ei copleșitor, florile nu mai aveau puterea să își impună efluviile.

L-am auzit zilele trecute, pe stradă, pe un bărbat, așa spre 60, spunând la telefon „*sunt niște nori răzvrătitori*” și nu știu dacă a citat, literatura noastră fiind în mare parte o literatură de peisagiști, sau a întrebuințat epitetul în premieră. Dacă ar fi spus *răzvrătiți*, ar fi rămas totuși la meteorologie, dar așa, *răzvrătitori*, mă gândeam că până seara își fac efectul și bucureștenii răstoarnă guvernul.

Îmi place să-i surprind în oraș pe abstruși, gândindu-se ei știu la ce, privind dincolo de lucruri într-o țară a minții lor, opriți din mers, așezați pe o bancă sau chiar în mașină la semafor, cum am văzut pe seară o tânără femeie, cu ochi albaștri și melancolici, se uita de la volan pierdută în reverie ca la fereastra unui castel, era trafic agitat, cu șoferi obsedați de berile din frigider.

Era într-o mică pauză, fiindcă lucra excavatorul, și privea prin parbrizul utilajului său, un tăvălug care tasează pietrișul: avea ochelari și privea în gol, meditativ, cu bărbia sprijinită în podul palmei, părea un prof de filozofie pensionar, calificat să tragă de manete ca să supraviețuiască sau să simtă, de dragul cunoașterii, gustul praxisului.

Minunate clipe fără afecte și fără fantasme, numai calm și limpezime la toate nivelurile: cred că pe o clipă ca asta o implora Goethe să nu fugă...

Obișnuit să întâlnesc chinezi mai degrabă în Pantelimon și Colentina, am fost surprins să ajung din urmă pe alee spre stația de metrou Aviatorilor o tânără chinezoaică, înaltă, subțire, în pantaloni de vară și cu mers de egretă. Și-a dat evantaiul într-o parte numai ca să-l sărute la întâlnire pe un tip elegant, probabil englez, care trăgea după el un gemantan cu rotile.

Uite rândunicile: vin de departe, își construiesc cuib sub streașină și scot pui, dar nu ți-ar arăta și ele măcar o poză făcută cu telefonul mobil în țările calde.

Platanii sunt niște arbori care spiritualizează ambianța atât de puternic, încât sub frunzișul lor și fotbaliștii par niște înțelepți antici.

Ador curțile acelea cu gard de fier la stradă, pavate cu granit vechi și excedate de haos vegetal: valuri de iederă, iasomie și oțetari irepresibili, iar undeva într-un fundal abia detectabil, o fereastră, un balcon vetust, o ușă cu perdeluțe. Nu știu, acolo poate locuiesc piticii perverși, familia vrăjitoarei sau poeți cu averea într-un singur geamantan. Poate proprietarul a semnat deja și mâine vine buldozerul.

Atât am apucat să citesc: *„M-am îndrăgostit. Nu i-am fost sufletului meu un paznic bun”* că fata în bluză muștar închis și curea neagră a închis cartea ei de la anticariat și s-a ridicat să iasă din metrou la Victoriei.

E de ajuns uneori să primești un compliment inspirat ca să levitezi peste tracasările unei zile.

În „Extinderea domeniului luptei”, evocând o fată urâtă, M Houellebecq insistă pe neșansa ei irevocabilă de a-și găsi partener de sex. Acuplarea ar fi privilegiul indivizilor valizi ca frumusețe și sănătate fizică. Am văzut în Obor o grasă de mână cu un tip filiform, un hipopotam împerecheat cu un bâtlan, nu am mai întâlnit așa dimorfism sexual, dar păreau un cuplu sudat și femeia fericită.

„Cunoaște-te pe tine însuți!”...uneori sunt gata să susțin că nici măcar nu e cine știe ce de cunoscut.

CUPRINS

Redactor: Cosmin Perța
Tehnoredactare: Emilia Velcu

Bun de tipar: noiembrie, 2011. Apărut: 2011

Editura Tracus Arte, str. Sava Henția, nr. 2, sector 1, București.
Mail: office@edituratracusarte.ro,vanzari@edituratracusarte.ro.
Tel/fax: 021.223.41.11.

Tiparul executat de S.C. WorldMediagraph București

Contravaloarea timbrului literar se depune
în contul Uniunii Scriitorilor din România